



**ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN SOSYOEKONOMİK
DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA
İLİ ÖRNEĞİ**

Elçin Esen Usta

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

NİSAN, 2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren ... (...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Elçin

Soyadı : Esen Usta

Bölümü : Resim-İş Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi : .../.../2025

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaokul Görsel Sanatlar Dersinin Sosyoekonomik Değişkenler Bağlamında Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği

İngilizce Adı : Evaluation of the Middle School Visual Arts Course in the Context of Socioeconomic Variables: The Case of Ankara

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Elçin Esen Usta

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Elçin Esen Usta tarafından hazırlanan “Ortaokul Görsel Sanatlar Dersinin Sosyoekonomik Değişkenler Bağlamında Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Murat Aslan

(Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Başkan: Doç. Dr. Kerim Laçınbay

(Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Naile Çevik

(Heykel Ana Bilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 24/01/2025

Bu tezin Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban Çetin

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Tezin her aşamasında yanımda olan sevgili ailelerimize ve kıymetli eşim Mesut Usta'ya,
Her zaman yanımda olduklarını hissettiren sevgili arkadaşlarım Nawal Shaharyar ve Sezer Dinçer'e, sevgili Çiğdem Kudiaki'ye,
Kıymetli görüşleriyle tezime farklı bakış açıları kazandıran sayın jüri üyeleri Kerim Laçınbay ve Naile Çevik'e,
Tez sürecim boyunca rehberlik eden ve kibarlığını her daim koruyan danışmanım sayın Murat Aslan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

**ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN SOSYOEKONOMİK
DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA
İLİ ÖRNEĞİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Elçin Esen Usta
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Nisan 2025

ÖZ

Alt- orta- üst (Altındağ, Keçiören, Çankaya) gelir düzeyindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersinin sosyoekonomik değişkenler bağlamında değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu kapsamda bu araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili merkez ilçelerinde görev yapmakta olan okul yöneticileri, görsel sanatlar öğretmenleri ve bu okullarda eğitimlerine devam eden ortaokul düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Okul yöneticileri ve görsel sanatlar öğretmenleri için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılırken, öğrenciler için öğrencinin düzeyine uygun açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu alt, orta ve üst gelir düzeyindeki 3'er okuldan belirlenmiş 9 okul yöneticisi, 9 görsel sanatlar öğretmeni ve 172 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler ses kayıt cihazı kullanılarak ve not tutma yöntemiyle toplanmış, ardından bilgisayar ortamında deşifre edilerek metin dosyası haline getirilmiştir. Elde edilen veriler içerik ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlemeler sonucunda üç gelir grubunda da görsel sanatlar dersi, eğitimin bir parçası olarak önemli görülse de dersin önemi öğrenciler, veliler ve hatta eğitim sistemi tarafından yeterince desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yetersiz ders saatleri, sınav odaklı sistem ve öğretim süreçlerindeki sorunlar, dersin etkisini sınırlayan ortak unsurlar olarak ortaya çıkmıştır.



Anahtar Kelimeler : Görsel sanatlar dersi, sosyoekonomik düzey, nitel araştırma, içerik analizi.
Sayfa Adedi : xvi + 81
Danışman : Doç. Dr. Murat Aslan

**EVALUATION OF THE MIDDLE SCHOOL VISUAL ARTS COURSE
IN THE CONTEXT OF SOCIOECONOMIC VARIABLES: THE CASE
OF ANKARA
(M.S. Thesis)**

Elcin Esen Usta

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

April 2025

ABSTRACT

This study employs a qualitative research method to determine the views of teachers, students, and administrators from lower, middle, and upper-income levels (specifically from the districts of Altındağ, Keçiören, and Çankaya) on the evaluation of the visual arts course in the context of socioeconomic variables. In this study, which utilizes qualitative research methods, the maximum variation sampling method, one of the purposive sampling techniques, was employed. Accordingly, the study group consists of visual arts teachers, school administrators, and middle school students studying in the central districts of Ankara. A semi-structured interview form prepared by the researcher was used for visual arts teachers and school administrators, while open-ended questions suitable for students' levels were prepared for the students. The study group includes 9 visual arts teachers, 9 school administrators, and 172 students selected from three schools representing lower, middle, and upper-income levels. Data were collected through audio recordings and note-taking methods, subsequently transcribed into text files on a computer. The collected data were analyzed using content and descriptive analysis methods. Although the visual arts course is considered an important part of education across all three income groups, its significance is not sufficiently supported by students, parents, or even the education system. Insufficient class hours, the exam-oriented system, and issues within teaching processes have been common factors limiting the impact of the course.



Key Words : Visual arts class, socioeconomic level, qualitative research, content analysis.

Page Number : xvi + 81

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Murat Aslan

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayıtlar / Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8

2.1. Görsel Sanatlar Eğitimi	8
2.1.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.....	9
2.1.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Yapısı	10
2.2. Eğitim Programının Öğeleri.....	12
2.3. Türkiye’de Görsel Sanatlar Öğretim Programının Genel Durumu.....	15
2.4. Sanat Eğitiminin Gerekliliği.....	16
2.5. Sosyoekonomik Düzey	17
2.6. İlgili Araştırmalar	18
BÖLÜM III	21
YÖNTEM.....	21
3.1. Araştırmanın Modeli	21
3.2. Çalışma Grubu	21
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	27
3.4. Verilerin Toplanması.....	28
3.5. Verilerin Analizi.....	29
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik.....	30
BÖLÜM IV	33
BULGULAR VE YORUM.....	33
4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum.....	33
4.1.1. Alt Gelir Grubundaki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	33
4.1.2. Alt Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	34
4.1.3. Alt Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	36
4.1.4. Orta Gelir Grubundaki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	39

4.1.5. Orta Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	40
4.1.6. Orta Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	41
4.1.7. Üst Gelir Grubundaki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	45
4.1.8. Üst Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	46
4.1.9. Üst Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	47
4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum	49
4.2.1. Alt, Orta ve Üst Gelir Grubundaki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının “Hedef” Boyutuna İlişkin Görüşleri	49
4.2.2. Alt, Orta, Üst Gelir Grubundaki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının “İçerik” Boyutuna İlişkin Görüşleri	53
4.2.3. Alt, Orta, Üst Gelir Grubundaki Yönetici ve Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Öğelerinden “Öğrenme- Öğretme Durumu” Boyutuna İlişkin Görüşleri	58
4.2.4. Alt, Orta, Üst Gelir Grubundaki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının “Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Görüşleri	61
BÖLÜM V	64
SONUÇ VE ÖNERİLER	64
5.1. Alt Gelir Grubu	64
5.2. Orta Gelir Grubu	65
5.3. Üst Gelir Grubu	65
5.4. Genel Değerlendirme	65

KAYNAKLAR.....	68
EKLER.....	71
Ek 1. Öğrenci Soru Formu	72
Ek 2. Öğretmen Görüşme Formu	74
Ek 3. Yönetici Görüşme Formu	77
Ek 4. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu İzin Belgesi	80



TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Kazanım Tablosu.....	11
Tablo 2. Yöneticilerin Demografik Özellikleri.....	22
Tablo 3. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri.....	23
Tablo 4. Alt Gelir Düzeyi Öğrenci Bilgileri.....	24
Tablo 5. Orta Gelir Düzeyi Öğrenci Bilgileri.....	25
Tablo 6. Üst Gelir Düzeyi Öğrencilerin Demografik Özellikleri	27
Tablo 7. Alt Gelir Düzeyi Yönetici Görüşleri	33
Tablo 8. Alt Gelir Grubu Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	35
Tablo 9. Alt Gelir Grubu Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	36
Tablo 10. Orta Gelir Düzeyindeki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	39
Tablo 11. Orta Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	40
Tablo 12. Orta Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	41
Tablo 13. Üst Gelir Düzeyindeki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	45
Tablo 14. Üst Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	46
Tablo 15. Üst Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri	47
Tablo 16. Yöneticilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar	50
Tablo 17. Öğretmenlerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar	51

Tablo 18. Öğrencilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Alt Gelir Grubu)	52
Tablo 19. Öğrencilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Orta Gelir Grubu)	53
Tablo 20. Öğrencilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Üst Gelir Grubu)	53
Tablo 21. Yöneticilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar	54
Tablo 22. Öğretmenlerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar.....	55
Tablo 23. Öğrencilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Alt Gelir Grubu)	56
Tablo 24. Öğrencilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Orta Gelir Grubu)	57
Tablo 25. Öğrencilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Üst Gelir Grubu)	57
Tablo 26. Yöneticilerin “Öğrenme-Öğretme Durumu” Kapsamında Verdiği Yanıtlar	59
Tablo 27. Öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Durumu” Kapsamında Verdiği Yanıtlar ...	60
Tablo 28. Yöneticilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar	61
Tablo 29. Öğretmenlerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar.....	62
Tablo 30. Öğrencilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Alt Gelir Grubu)	62
Tablo 31. Öğrencilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Orta Gelir Grubu)	63
Tablo 32. Öğrencilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Üst Gelir Grubu)	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Programın temel öğeleri.....13



SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

21+	21 yıl ve üzeri mesleki deneyim
40+	40 yaş ve üzeri
Din Kült.	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Md. Yrd.	Müdür Yardımcısı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
Ö	Öğrenci
Öğrt.	Öğretmen
Özel Eğ.	Özel eğitim
Sosyal Bil.	Sosyal Bilgiler
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Y. Lisans	Yüksek Lisans
Yön	Yönetici

BÖLÜM I

GİRİŞ

Sanat eğitimi, bireylerin dünyayı yalnızca kategorize etmekten öte, özgün nitelikleri ayırt etme becerisi kazanmalarını sağlayan, algıdaki çeşitliliği ve bireysel farklılıkları destekleyen bir süreçtir (Özsoy, 2008, s. 16). Sanat eğitimi veya görsel kültür, bağımsız bir bilim dalı olarak değerlendirilmektedir. Bilimsel açıdan bakıldığında, bu alanı diğer bilim dallarına göre daha alt ya da üst seviyede konumlandırmak, bilimsel dünyanın gerçeklerine aykırı bir yaklaşım olacaktır (F. Başbuğ & Başbuğ, 2016). Sanat, toplumsal yaşamın bir unsuru ve kültürel aktarımın bir aracı olarak insan varlığıyla birlikte ortaya çıkmış ve varlığını sürdürecektir bir alan olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, sanat eğitimi yalnızca belirli yeteneklere sahip bireylerle sınırlı tutulmamakta; aksine, kişilik gelişiminin bir ögesi ve kültürel mirasın aktarımı açısından tüm bireylere sunulması gereken bir eğitim alanı olarak ele alınmaktadır (Aksoy & Gürbüz, 2022). Sanat eğitiminin yalnızca insana özgü bir gereksinim olduğu varsayımından yola çıkıldığında, bireyin ruhsal ve bedensel gelişiminin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması bağlamında, estetik duyarlılığının geliştirilmesi ile yetenek ve yaratıcılık kapasitesinin olgunlaştırılmasına yönelik çaba, sanat eğitiminin temel amacını ve anlamını ortaya koymaktadır (Tanyolaç, 2008).

Bu araştırmada ortaokul görsel sanatlar dersinin sosyoekonomik değişkenler bağlamında değerlendirilmesi çeşitli bakış açılarıyla (yönetici, öğretmen, öğrenci) ele alınmıştır. Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, toplumsal yaşama daha az deneyimli olan bireyleri hazırlamak amacıyla, yetişkin kuşakların üzerlerinde etkili olduğu bir süreçtir. Eğitimin temel amacı hem genel anlamda

politik toplumun hem de bireyin içinde bulunduğu özel toplumsal çevrenin ondan beklediği fiziksel, entelektüel ve ahlaki gereklilikleri bireyde geliştirmek ve harekete geçirmektir. Kısaca eğitim, genç kuşakların toplumsallaşma sürecidir (Durkheim, 2016, s. 54). Eğitimin toplumsallaşma süreci olarak işlevi, bireylerin toplumsal ve ekonomik yapıların gerekliliklerine uyum sağlamasını da içermektedir. Buna göre sosyoekonomik düzeyi eğitimden ayrı düşünmek pek mümkün değildir.

‘Sosyoekonomik’ kavramı, ilk kez 1883 yılında Amerikalı sosyolog Lester Ward tarafından kullanılmış olup, toplumsal ve ekonomik alanlar ile bunlar arasındaki ilişkileri kapsayan bir terim olarak ifade edilmiştir (Hellmich, 2015). Eğitim, bir toplumsallaşma süreci olarak değerlendirildiğinde, bireyin toplumsal rollerini öğrendiği, meslek edinerek ekonomik bir aktör haline geldiği ve bilinçli (istendik) bir tüketici olarak topluma katıldığı bir süreçtir. Bu bağlamda eğitim tanımı gereği sosyoekonomik bir olgu olduğu görülmektedir. Bu açılarından değerlendirildiğinde eğitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır ve söz konusu farklılık eğitim süreci içinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşmektedir. Günümüzde okullar, eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturmaktadır (Fidan & Erden, 1998, s. 12). Toplumun eğitim kavramı ve hizmeti ile özdeşleştirdiği kurum, okuldur. Okulu diğer eğitim kurumlarından ayıran temel özellik, insan üzerinde çalışması ve onu farklılaştırma yeteneğidir. Okul, bireyi farklılaştırma işlevini öğretim yoluyla gerçekleştirir. Bu özellikleri nedeniyle okul yöneticilerinin ilgi odakları, okullarında gerçekleştirilen öğretim eylemlerine ilişkili olarak, toplumun istemleri, sorunları, çocuklar, öğrenciler, veliler ve okulda çalışanlardır (Açıkalın, 1997, s. 2). Eğitim, öğretmenlik mesleği ve öğretmen yeterliği ile ilgili araştırmalar son yıllarda giderek artmaktadır (Celep, 2004; Erdem, 1998; Karaca, 2004). Sosyoekonomik değerlendirmeler, öğretmenlik yeterliliğinin ve öğretmenlik mesleğinin toplumun sosyoekonomik yapısı üzerindeki etkisinin kapsamını ortaya koymada önemli bir rol oynamakta olup, bu ilişkinin boyutu gerçekleştirilecek araştırmalarla daha net bir şekilde belirlenebilecektir.

Eğitim sisteminde, eğitim-öğretim sürecinin birinci derecede sorumluluğu öğretmenlere aittir. Planlı eğitimde, belirlenen eğitim amaçlarının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesinde öğretmen, diğer tüm aktörlerden daha merkezi bir role sahiptir. Eğitim programlarının varlığına rağmen, öğretmenler öğrencilerini kendi eğitim felsefeleri doğrultusunda şekillendirmektedir. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme sürecine gösterilecek özen, eğitim sisteminin başarısı açısından kritik bir öneme sahiptir (Başaran, 1989, s. 85). Öğretim süreci,

öğretmen tarafından planlanmakta, uygulanmakta, sürekli izlenmekte ve belirli aşamalarda değerlendirmeye tabi tutulmaktadır (Fidan & Erden, 1998, s. 15). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, eğitim sürecinin temel unsuru insan olduğundan, sürecin aynı zamanda sanatsal bir yön taşıdığı da söylenebilir (Erdem, 1998, s. 55-56).

Eğitim sisteminde karar verici konumunda bulunanlar ve eğitim-öğretim yönetiminden sorumlu olanlar okul yöneticileridir. Bir örgütte amaçların yerine getirilebilmesi için iş görenleri örgütleyen, emirler veren, çalışmalarını yönlendirip koordine eden ve denetleyen kişilere yönetici denir. Daha açık bir ifadeyle okul yöneticisi; okulda öğretim liderliği, personel hizmetleri, öğrenci hizmetleri, bütçe hizmetleri, genel hizmetlerin yönetimi, okul çevre ilişkilerinin yanında değişim ajanı da olmak zorundadır. Okul yöneticisinin yeniliğe bakışı ve bu konudaki liderliği diğer çalışanları da etkiler (Özdemir, 2007, s. 5). Her yöneticinin amacı, örgütün amaçları politikası ve doğrultusunda kurumu yaşatmak ve etkili bir biçimde işler durumda tutmaktır. Bunun için her yöneticinin belli yeterliklere sahip olması; görev, yetki ve sorumluluklarının neler olduğunu bilmesi gerekmektedir (Erdem, 1998, s. 157). İlköğretim kurumları yönetmeliği gereği okul müdürü; ders okutmanın yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Müdür okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur (Millî Eğitim Bakanlığı, [MEB], 2003). Yönetici bir örgütte amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir yer tutar. Yönetici yönetsel işlerin yapılmasını sağlar (Erdem, 1998, s. 157).

Eğitim yöneticiliği eğitim alanındaki öğretmenlik, psikolojik danışmanlık ve denetçilik gibi meslek alanlarına benzer şekilde özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektirir. Eğitim yöneticiliğinin bir alt alanı olan okul müdürlüğünün meslek sayılma nedenlerinden bazıları şunlardır (Aydın, 2003'den aktaran Özdemir, 2007, s. 78):

Okul yöneticiliği belirli bir uzmanlık alanı gerektirir.

Okul yöneticiliği hizmetini herkes yerine getiremez, hizmet öncesinde bir yükseköğrenim görmek şarttır.

Okul müdürlerinin belirli lisans ve sertifikaları kazanmış olmaları gerekir.

Türkiye'de, 1962 tarihli Merkezi Hükümet Araştırma Raporu ve VII. Millî Eğitim Şûrası kararlarının, okul yöneticilerinin yetiştirilmesi gereksinimine yapılan ilk ciddi vurgu olmuştur (Akın, 2012).

Okul müdürlüğüne girişte belirli sınavlar söz konusudur.

Milli eğitim bakanlığı eğitim kurumlarına yönetici görevlendirme yönetmeliğine göre (2010);

Yönetici olarak görevlendirileceklerde aranacak genel şartlar:

MADDE 5 – (1) Yönetici olarak görevlendirileceklerde aşağıdaki genel şartlar aranır; a) Yükseköğretim mezunu olmak, b) Bakanlık kadrolarında öğretmen olarak görev yapıyor olmak, c) Görevlendirileceği eğitim kurumu ile aynı türdeki eğitim kurumlarından birine öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olmak ve görevlendirileceği eğitim kurumu ile aynı türdeki eğitim kurumlarından birinde aylık karşılığında okutabileceği ders bulunmak, ç) Yazılı sınav başvurusunun son günü itibarıyla, son dört yıl içinde adli veya idari soruşturma sonucu yöneticilik görevi üzerinden alınmamış olmak, d) Zorunlu çalışma gerektiren yerler dışındaki eğitim kurumu yöneticiliklerine görevlendirilecekler bakımından, ilgili mevzuatına göre zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış, erteletmiş ya da bu yükümlülüğünden muaf tutulmuş olmak.

Okul yöneticileri, uygulamada etkililiği sağlayacak standartlara göre davranmak zorundadır.

Okul yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesinde rol ve yeterliklerin önemli bir yer tuttuğu dile getirilmektedir. Okul yöneticisinin üstleneceği rollerle bu rolleri yerine getirmek için gerekli yeterlikler bu ilişkinin temelini oluşturmaktadır (Akın 2012; Balcı, 1988).

Okul yöneticisi ile öğretmenlerin liderliğe ilişkin beklentileri ne kadar uyuyorsa, işe karşı olan tutumları o kadar olumlu görülmektedir. Bu nedenle okul yöneticilerinin liderlik görevi, meslektaşının getirdiği çalışmaların etkisi altında, geleneksel liderlikten uzlaşıcı ve uzlaştırmacı liderliğe dönüşmektedir (Celep, 2004, s. 277). Eğitim sisteminde karar verici konumunda bulunanlar, öğretmen yeterliği, okul yöneticilerinin öğretmenler üzerindeki yetkileri üzerine daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duymaktadır. Kamu, kanun yapıcılar, yöneticiler, ebeveyn ve öğretmenlerin yapacakları seçimler daima vardır (Durkheim, 2020, s. 20) Buna göre ders kalitesinin artırılması, eğitimde fırsat eşitsizliğinin giderilmesi, eğitim seviyesini artırmak, kaliteli eğitimi ulaşılabilir bir seviyeye getirmek gerçekleştirilmesi gereken özelliklerdir.

Eğitim fırsatlarındaki eşitsizlik, yalnızca devlet politikaları aracılığıyla çözümlenebilecek bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ne var ki, geçmişte de gözlemlendiği üzere, devlet politikaları bu konuyu ciddi biçimde ele almak yerine genellikle ihmal eden bir tutum sergilemiştir (Bauman, 2020, s. 80). Sanat eğitimi tarihine bakıldığında da, Avrupa ve Türkiye’de uygulanan sanat eğitiminin kuramsal temellerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu farklılığın, ülkelerin kültürel değerleri, tarihsel ve sosyolojik gelişim süreçleri ile ekonomik faktörlere bağlı olarak yaşam standartlarındaki değişkenlikten kaynaklandığı düşünülmektedir (Aksoy & Gürbüz, 2022).

Ulusal eğitim politikalarımızın sürekli değişmesi, eğitimin uzun vadeli insan yetiştirme perspektifinden yoksun kalmasına neden olmuştur. Sorunlara kısa vadeli ve tek boyutlu

çözümler arayışı, eğitim sisteminde fen ve matematik alanlarına öncelik verilmesine yol açmış, bu durum sanat eğitimini disiplinler arası bir yaklaşımdan uzaklaştırarak boş zaman etkinliği düzeyine indirgemıştır (Kırıçoğlu, 2002, s. 1).

Sonuç olarak, eğitim sisteminde fırsat eşitliğinin sağlanması ve sanat eğitiminin hak ettiği değeri görmesi, uzun vadeli, istikrarlı ve bütüncül politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, sosyo-ekonomik düzeyin görsel sanatlar dersi ile ilişkisi çeşitli açılardan birçok çalışmada (Selalmaz, 2019; Türe, 2007; Yavuz, 2014) incelenmiştir. Fakat ortaokul görsel sanatlar dersinin sosyo-ekonomik değişkenler bağlamında ele alınmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada da ortaokul görsel sanatlar dersinin sosyoekonomik değişkenler bağlamında alt, orta ve üst gelir düzeyine göre incelenmesi ve okul yöneticisi, görsel sanatlar öğretmeni ve ortaokul düzeyi öğrencilerinin bakış açıları incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Ankara ili kapsamında okul yöneticileri, branş öğretmenleri ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerinin sosyoekonomik değişkenler bağlamında değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Okulların içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerine göre, okul yöneticilerinin, branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Okulların içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerine göre, okul yöneticilerinin, branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin görsel sanatlar dersi öğretim programının dört temel ögesi olan hedef, içerik, öğrenme- öğretme durumu ve değerlendirme boyutlarına yönelik görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi; özgür, barışçı, insancıl, yaratıcı, toplumu ile bütünleşmiş, değişen şartlara göre kendini yenileyebilen, geleceğin izlerini yansıtan çocukların yetişmesi için vazgeçilmez bir dünyadır (Buyurgan, 2007, s. 23). Buna göre görsel sanatlar dersinin öğrencilerin

psikomotor, sosyal-duygusal ve bilişsel yönden gelişimlerine büyük oranda katkısının olduğu bilinmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin ve branş öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik bakış açılarının öğrencilerin gelişimleri üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir.

Görsel sanatlar eğitimi, bireylerin estetik algılarının geliştirilmesi, yaratıcı düşünme becerilerinin güçlendirilmesi ve kendini ifade etme yeteneklerinin desteklenmesi açısından eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu dersin bireyin psikomotor, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimine olan katkısı, sanat eğitiminin çok yönlü önemini ortaya koymaktadır. Ancak, sosyoekonomik farklılıklar, eğitimin her alanında olduğu gibi görsel sanatlar dersi özelinde de dersin algılanışı ve uygulanışı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

Bu araştırma, Ankara ilindeki ortaokullarda görsel sanatlar dersine ilişkin algı ve tutumları sosyoekonomik değişkenler bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri, hem bu dersin eğitimdeki yerini anlamak hem de uygulamada karşılaşılan farklılıkları tespit etmek için önemli bir veri kaynağı sunmaktadır.

Araştırmanın sonuçları, farklı gelir gruplarına mensup okullarda görsel sanatlar dersinin uygulanışındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak, eğitimin daha eşitlikçi bir yapıya kavuşmasına yönelik öneriler geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca, eğitim politikalarının oluşturulmasında ve öğretim programlarının geliştirilmesinde kullanılabilecek somut ve açıklayıcı veriler sunacaktır.

Bu bağlamda, araştırma, hem görsel sanatlar eğitiminin genel işleyişine dair bir durum analizi sunması hem de sosyoekonomik değişkenlerin eğitime etkisine ilişkin literatüre özgün bir katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

1.4. Sayıtlar / Varsayımlar

Araştırmada, öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerinin, görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve başarıları üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu varsayılmaktadır. Bu doğrultuda, alt, orta ve üst gelir gruplarındaki öğrencilerin öğretim yöntemlerine ve ders içeriğine farklı tepkiler verebileceği düşünülmüştür. Ayrıca, öğretmenler ve okul yöneticilerinin görüşlerinin, eğitimdeki güncel uygulamaların ve sosyoekonomik farklılıkların eğitim sürecine etkisini yansıttığı kabul edilmiştir. Öğrencilerin sanatsal becerilerinin, yaratıcılıklarının ve derslere yönelik tutumlarının sosyoekonomik durumlarıyla ilişkilendirildiği bir ortamda, eğitim kaynaklarına erişimin de sosyoekonomik durumla

paralel olarak deęiřeceęi dūřūnūlmūřtır. Bu baęlamda, sosyoekonomik faktōrlerin eęitim uygulamaları ūzerindeki etkisi, ōęrencilerin yaratıcılıklarını geliřtirmeleri ve sanat eęitimi alırken karřılařtıkları zorluklar ūzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Arařtırmada kullanılan veri toplama araçlarının gūvenilir ve geçerli olduęu kabul edilmekte ve bu araçlar aracılıęıyla elde edilen verilerin, sosyoekonomik faktōrlerin gōrsel sanatlar dersindeki etkilerini doęru bir řekilde yansıttıęı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu arařtırma, Ankara ili ve ilçelerindeki ortaokullarda 2023-2024 eęitim-ōęretim yılında gōrev yapan okul yōneticileri, gōrsel sanatlar ōęretmenleri ve ortaokul dūzeyindeki ōęrenciler ile sınırlıdır. Arařtırma kapsamında yer alan okul yōneticisi, ōęretmen ve ōęrencilerin gōrūřleri, yalnızca gōrsel sanatlar dersi baęlamında kendi deneyim ve dūřūncelerini yansıtmaktadır. Bu bulguların genellenebilirlięi, çalıřmanın yūrūtūldūęu katılımcı grubuyla sınırlıdır. Arařtırma, okul yōneticileri, gōrsel sanatlar ōęretmenleri ve ortaokul dūzeyi ōęrencilerinin gōrsel sanatlar dersine iliřkin genel gōrūřlerinin tespit edilmesiyle sınırlandırılmıřtır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Görsel Sanatlar Eğitimi

Sanat hem bireysel hem de toplumsal bir olgu olarak, doğanın ve insan yaşamının çeşitli yönlerini yansıtırken, toplumdan bağımsız düşünülemez. Tunalı (1998) sanatın toplumsal bir karakter taşıdığını, doğal görünüşleri ve insan yaşamını ele aldığı her alanda bile bu yönün öne çıktığını belirtir. Bu bağlamda, sanat eğitimi, bireylerin sadece sanatsal değil, toplumsal ve etik değerlerle de donanmış bireyler olarak yetişmesini sağlar. Sanat eğitiminin amacı, dengeli, kendine güvenen, sorumluluk sahibi ve estetik değerleri içselleştiren bireyler yetiştirmektir (Mercin & Alakuş, 2007). Bu bireyler, geçmişini bilen, ulusal ve evrensel değerlere sahip çıkan ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilen, yaratıcı ve özgün çözümler üretebilen kişiler olacaktır.

Görsel sanatlar eğitimi, sanat, estetik ve sanat tarihi gibi alanları kapsayarak, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal gelişimlerine katkı sağlar. Görsel sanatlar, estetik ve kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir araçtır. Kırıçoğlu (2002) sanat eğitiminin bireysel gelişimi desteklerken, aynı zamanda toplumsal değerleri de pekiştirdiğine dikkat çeker. Görsel sanatlar eğitimi, öğrencinin yaratıcılığını geliştirirken, bilişsel ve duyuşsal süreçlerin etkinleştirilmesine yardımcı olur (Dilmaç & Topuz, 2017). Bu yönüyle sanat eğitimi, sadece sanatla ilgili bilgi kazandırmakla kalmaz, öğrencinin genel eğitim sürecine de katkıda bulunur.

Görsel sanatlar, MEB (2017) tarafından estetik kaygı güderek tasarım ilke ve elemanları doğrultusunda yapılan çalışmalar olarak tanımlanır. Bu tanım, sanatın bireyin hayal gücünü, yaratıcılığını ve becerilerini geliştirerek ürünlere dönüştürme sürecinde önemli bir yer tuttuğunu vurgular. Fischer (2005) sanatın, bireyin toplumsal bütünlüğüne katkı sağladığını belirtirken, erken çocukluk döneminde sanatın bu süreçteki rolünü de ön plana çıkarır. Sanat

eğitimi, çocukların çevreleriyle etkileşimde bulunmalarını, duyuşal algılarını geliştirmelerini ve duyuşal bağlar kurmalarını sağlar (Dilmaç & Topuz, 2017). Bu bağlamda, sanat eğitimi hem bireyin kişisel gelişimini hem de toplumsal bütünleşmesini güçlendirir.

Görsel Sanatlar disiplini, eğitbilimin bir parçası olarak, genel eğitim hedeflerine katkı sağlar. Artut (2002), görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere çok yönlü bir ifade aracı sunduğunu ve bu süreçte bilişsel, duyuşal ve bedensel etkinliklerin önemli bir yer tuttuğunu belirtir. Görsel sanatlar eğitimi, bireylere estetik değerlerden yararlanarak kendilerini ifade etme fırsatı verir ve böylece sanatsal gelişimleriyle birlikte toplumsal katkı sağlamalarına olanak tanır.

2.1.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Sanat; çocukların bilgiyi öğrenmelerine ve bu bilgileri duygularıyla yoğurup bir ürün ortaya koyarak ifade etmelerine olanak sağlayan en önemli unsurlardan biri olup; eğitim programlarının en önemli parçalarından biridir (Slutsky, 2003). Sanat, insanın yaşantısının her alanında karşılaştığı ve çevreyle bir denge kurmasını sağlayan önemli bir kavramdır. Sanata yönelen insan kendini gerçekleştirme imkânı bulur. İnsan hayatında bu denli önemli bir yere sahip olan sanatın, bu doğrultuda, sanat eğitiminin alınması da kuşkusuz büyük önem arz etmektedir. (Aslan & Gökdemir, 2018). Bütün faydacılık ve sosyoekonomik gerekçelerin ötesinde sanatsal çalışmaları desteklemek (bireyin sanatsal gelişimini destekleyecek eğitimler vermek) insan olmanın en temel özelliğini desteklemek olacaktır. Bu anlamda insanı diğer memelilerden ayıran temel özelliklerden biri sanat üretmesidir.

Türkiye’de Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 1948 ve 1968’de (ilkokul), 1951, 1962 ve 1971’de (ortaokul) ve 1992’de (ilköğretim) olmak üzere çeşitli dönemlerde geliştirilmiştir. Günümüzde yeniden yapılandırılan eğitim sistemi çerçevesinde, bu program 2006 yılında güncellenmiştir. 2006 Görsel Sanatlar Programı, öğrencilerin kendilerini ifade etme yollarını keşfetmelerini destekleyen yapılandırmacı bir yaklaşımla hazırlanmış ve öğrencilerin duyuşal, bilişsel, kültürel ve sosyal gelişimlerini, sağlıklı ve dengeli bir kimlik oluşturma ve nitelikli alışkanlıklar kazanmalarını hedeflemiştir. Toplumsal koşullardaki değişim nedeniyle, bu programın 2018 yılında yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. 2018 yılından beri bu program kullanılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders

izelgelerine yönelik görüşleri toplanarak, illerden gelen her bir branşla ilgili zümre raporları incelenerek, branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenerek, eēitim fakültelerinin branşlar leēinde hazırladıkları raporlar incelenerek, uzman personel, ēretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca deēerlendirilmiřtir. Yapılan tespitler doērultusunda ēretim programı gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir (MEB, 2018a).

Yeni programda (2018) görsel sanatlar dersi kapsamında görsel sanatlar çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden ērenci yetiştirmek hedeflenmiştir.

ēretim programları kapsamında Ertürk şöyle söylemiştir: Bir eēitim programı, toplumsal yapıdan baēımsız olamaz, çünkü programın ıktıları olan bireyler, toplumun bir parçası olarak yaşamlarını sürdüreceklerdir. Bu bireylerin, toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yetiştirilmesi esastır. Dolayısıyla, toplumun gereksinimlerinin neler olduēunu anlamak önemlidir. Bu ihtiyaçlar belirlendikten sonra, hedefler bu doērultuda oluşturulacak ve bireyler, toplumun gereksinimlerine uygun olarak yetiştirilecektir (Ertürk, 1977'den aktaran Demirel, 2014, s. 37).

2.1.2. Görsel Sanatlar Dersi ēretim Programının Yapısı

Görsel Sanatlar Dersi ēretim Programı'nın 5-8. sınıflarında genel olarak edinilen bilgilerin özümsenmesi ve sanat eserlerinin daha anlamlı deēerlendirilmesi, sanat çalışması oluştırmada ve sanatı takdir etmede kişisel deēer ve fikirlerin iletimi; sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve deēerlendirilmesi; sanat eserinin meydana gelmesinde yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi, sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doērultusunda geleneksel ve aēēař sanat materyallerinin kullanılarak tasarım yapılması, görsel sanat dilinin geliştirilmesi, sanatın anlamının ve deēerinin araştırılması; görsel sanat çalışması oluşturulurken farklı tekniklerin bir arada kullanılması üzerine odaklanılmıştır.

Görsel sanatlar dersi ēretim programının ērenme alanları ř şekildedir (MEB, 2018a):

- 1) Görsel iletişim ve biçimlendirme
- 2) Kültürel miras
- 3) Sanat eleştirisi ve estetik

Tablo 1

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Kazanım Tablosu

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIM TABLOSU									
ÖĞRENME ALANLARI	1. sınıf	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf	
	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	10	10	7	7	7	9	8	9
	Kültürel Miras	2	5	3	5	5	6	4	4
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	3	2	7	4	7	6	8	7
	Toplam	15	17	17	16	19	21	20	20

*Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Görsel sanatlar öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326-GORSEL%20SANATLAR.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Tablo 1'e göre, 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların sınıf seviyelerine ve öğrenme alanlarına göre dağılımı gösterilmektedir. Tabloda, 1. sınıftan 8. sınıfa kadar öğrencilerin hangi öğrenme alanlarında kaç kazanım elde etmeleri gerektiği detaylandırılmıştır.

Öğrenme Alanları:

- Görsel İletişim ve Biçimlendirme: Öğrencilerin sanatın temel unsurlarını ve görsel ifade biçimlerini öğrenmelerini amaçlayan kazanımları içermektedir.
- Kültürel Miras: Sanat tarihi, kültürel değerler ve geleneksel sanatlara ilişkin bilgi ve farkındalık kazandırmayı hedefleyen kazanımlardan oluşmaktadır.
- Sanat Eleştirisi ve Estetik: Sanat eserlerini analiz etme, yorumlama ve estetik değerler geliştirme becerilerini kapsayan kazanımları içermektedir.

Sınıf Düzeylerine Göre Kazanımlar: Tabloya göre, 1. ve 2. sınıflarda temel sanat eğitimi verilmekte olup, "Görsel İletişim ve Biçimlendirme" alanına ağırlık verilmektedir. 3. ve 4. sınıflarda bu alanın kazanım sayısında azalma gözlenirken, diğer alanlarda dengeli bir kazanım yapısı korunmaktadır. 5. sınıftan itibaren kazanım sayısı artmakta, 6. sınıfta toplamda 21 kazanımla en yüksek seviyeye ulaşılmaktadır. 7. ve 8. sınıflarda ise toplam kazanım sayısı 20 olarak devam etmektedir. Bu durum, öğrencilerin ortaokul seviyesine geldikçe daha karmaşık ve derinlemesine bilgi ve beceriler edinmesini amaçlamaktadır. Bu tablo, öğretim programının öğrencilere kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri ve tutumların

sınıf seviyelerine göre nasıl dağıldığını görselleştirerek, programın amaçlarını ve yapısını daha anlaşılır kılmaktadır.

Görsel sanatlar dersi öğretim programının yapısı incelendiğinde, özellikle üzerinde durulması gereken özgün unsurlar bulunmaktadır. Programın öğrenme alanları içerisinde yer alan kültürel miras, estetik (sanat felsefesi) ve sanat eleştirisi gibi alanlar, doğası gereği oldukça öznel bir öğrenme süreci gerektirmektedir. Bu bağlamda, öğretmen yeterliliğine büyük ölçüde bağlı olan bu alanların, sanat eğitimi alanında uzmanlığı bulunmayan öğretmenler tarafından verilmesi, belirlenen öğrenme hedeflerine ulaşılmasını büyük ölçüde zorlaştırmaktadır.

Özellikle estetik ve sanat eleştirisi gibi disiplinler, üst düzey entelektüel birikim gerektiren ve bireyin yaşantısıyla şekillenen kavramlardır. Bu doğrultuda, belli bir matematik konusunun kısa sürede öğrenilip öğrencilere aktarılabilmesi mümkünken, estetik bir bakış açısının gelişimi yıllar sürebilmekte ve hatta bazı bireyler için hiçbir zaman tam anlamıyla kazanılamamaktadır. Sanat eğitimi alanında uzmanlaşmış öğretmenlerin bu süreci yalnızca lisans öğrenimleri sırasında değil, yetenek sınavlarına hazırlık aşamasından itibaren veya güzel sanatlar liselerinde eğitim aldıkları dönemde deneyimlemeye başladıkları göz ardı edilmemelidir.

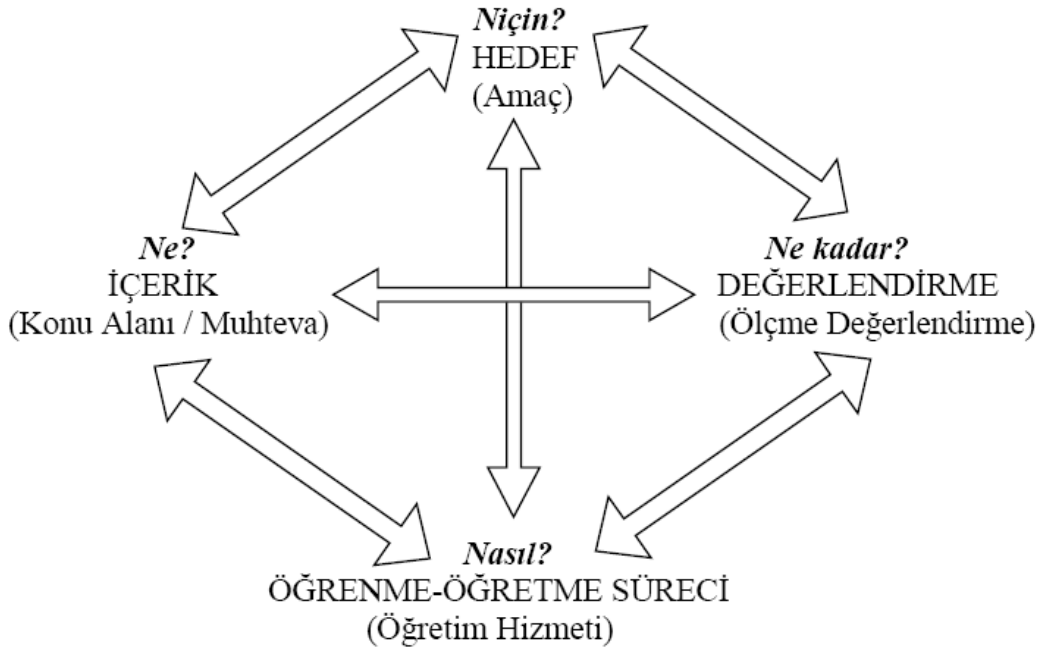
2.2. Eğitim Programının Öğeleri

Öğretim programı, eğitim programı kavramı içinde yer alan kavramlardan biridir. Öğretim programı, öğretme-öğrenme süreciyle ilgili etkinliklerin hepsini kapsar. Belli bir öğretim basamağında yer alan sınıf ve derslerde okutulacak olan konuları, bu konuların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını, öğretim tekniklerini ve metotlarını ayrıntılarıyla gösterir (Büyükkaragöz, 1997).

Çobanoğlu ve Yıldırım (2021)'a göre; eğitim programının hazırlanması ve hazırlanan bu programın geliştirilmesi, aranan niteliklerin belirlenip seçilmesi ve ardından düzenlenmesi, son olarak da programla ilgili kararların verilmesini sağlayan sistemli bir çalışmayla gerçekleşir. Bu da ancak programın tasarlanmasıyla mümkün olabilir. Eğitim programı tasarısının uygun, tutarlı ve etkili hazırlanması, hazırlanan programın değerlendirilmesini ve geliştirilmesini sağlayan en önemli etkidir. Çünkü eğitim programı tasarısı uygulamaya kaynaklık eden kılavuzdur.

Eğitimciler eğitim ve öğretim programlarını çeşitli şekillerde tanımlasa da, genelde eğitim programının, eğitim hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla öğrencilerin yaşadığı öğrenme deneyimlerinin toplamı olduğu konusunda hemfikirdirler (Kocabatmaz, 2011).

Demirel'e göre; bir programın temel öğeleri: hedef, içerik (konu alanı), öğrenme yaşantıları ve değerlendirmedir (2014, s. 43)



Şekil 1. Programın temel öğeleri

Bu şema eğitim programlarının temel bileşenlerini ve bunlar arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Eğitim süreçleri, dört ana unsura dayalı olarak planlanmakta ve yürütülmektedir: hedef (amaç), içerik (konu alanı/muhteva), öğretme-öğrenme süreci (öğretim hizmeti) ve değerlendirme (ölçme-değerlendirme). Buna göre,

Hedef (Amaç) “Neden?”

Öğretim sürecinin temelini oluşturan hedefler, eğitimin hangi kazanımları sağlamayı amaçladığını belirler. Bu hedefler, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler kazanmasını sağlayacak şekilde düzenlenir. Varış'a göre eğitimde hedefler; uzak hedef, genel hedef ve özel hedef olmak üzere 3 düzeyde belirtilmektedir (Aktaran Demirel, 2014, s. 95) Bireyi “niçin?” yetiştiririz sorusuna yanıt aramaktadır.

İçerik (Konu Alanı/Muhteva) “Ne?”

Öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve tutumların hangi konular aracılığıyla öğretileceğini ifade eder. İçerik, hedeflerle uyumlu olacak şekilde belirlenmeli ve öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olmalıdır. Öğretim sürecinde, öğrencilere planlanan hedeflere ulaşmak amacıyla "ne öğretilim?" sorusuna verilen yanıt, içeriği oluşturur. İçeriğin hedeflerle ve öğrenci giriş davranışlarıyla uyumlu olmasının yanı sıra, düzenlenmesinde somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakın çevreden uzak çevreye ve kavramlardan ilke ve genellemelere doğru bir sıralama izlenmesi gereklidir (Erden, 1995; Demirel, 2009). Varış (1994), içerik seçiminde dikkat edilmesi gereken ölçütleri şöyle sıralamaktadır: 1. Toplumsal fayda, 2. Bireysel fayda, 3. Öğrenme ve öğretme, 4. Bilginin yapısındaki içeriğin yeri. Demirel (2008) ve Kısakürek (1983) ise içerik seçim ölçütlerini şu şekilde belirtir: 1. Kendi kendine yeterlik, 2. Anlamlılık ve önemlilik, 3. Geçerlilik, 4. İlgi çekicilik, 5. Yararlılık, 6. Öğrenebilirlik, 7. Ekonomiklik. Ayrıca, içerik çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgiye aykırı olmamalı, konunun niteliğine göre aşamalı bir biçimde, birbirinin önkoşulu olacak şekilde ve kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmelidir (Demirel, 2009).

Öğrenme-Öğretme Süreci (Öğretim Hizmeti) – “Nasıl?”

Belirlenen hedeflere ulaşmak için hangi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılacağını açıklar. Bu süreç, öğrencinin aktif katılımını teşvik edecek, farklı öğrenme stillerine hitap edecek ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu hedefler doğrultusunda, öğrencilere içeriğin nasıl aktarılacağına yönelik etkili öğrenme yaşantıları düzenlenir. Programın süreç aşamasında yanıtı aranan temel soru "nasıl öğretilim?" sorusudur. Öğrencilerde istenilen davranışların geliştirilebilmesi için öğrenme yaşantılarının etkin bir şekilde planlanması önemlidir, çünkü öğrenme bu aşamada gerçekleşir (Demirel, 2009; Senemoğlu, 1997; Tan, 2007; Varış, 1994).

Değerlendirme (Ölçme-Değerlendirme) – “Ne Kadar?”

Öğrencilerin belirlenen hedeflere ne düzeyde ulaştığını belirlemek amacıyla yapılan ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini kapsar. Değerlendirme süreci hem sürece yönelik hem de sonuca yönelik ölçme yöntemlerini içermelidir. Değerlendirme, ölçme sonuçlarını bir ölçütle karşılaştırarak bir yargıya ulaşma sürecidir (Özçelik, 1998). Öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların ne ölçüde gerçekleştiğini tespit edebilmek için, her davranışa yoklayan bir ölçme aracı ya da test maddesi ile bu davranışın öğrenilip

öğrenilmediği belirlenmelidir (Demirel, 2017). Bunun yanı sıra, değerlendirme sadece gözlemlenmesi istenen davranışların kazanılıp kazanılmadığını değil; kazanıldıysa hangi düzeyde kazanıldığını, kazanılmadıysa neden kazanılamadığını ve kazanılması için ne tür adımlar atılması gerektiğini de kapsamaktadır (Sönmez & Alacapınar, 2015). Değerlendirmenin eğitimin her aşamasında kullanılan bir süreç olduğu ve bir amaç değil, hedeflere ulaşmayı sağlayan bir araç olduğu gözden kaçırılmamalıdır (Küçükahmet, 2008).

Bu bileşenler birbiriyle etkileşim hâlinindedir ve herhangi birinde yapılacak değişiklik, diğer unsurları da doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle, eğitim programlarının planlanması ve uygulanmasında bütüncül bir yaklaşım benimsenmeli ve her bileşenin birbirini desteklemesi sağlanmalıdır.

2.3. Türkiye’de Görsel Sanatlar Öğretim Programının Genel Durumu

Bilinenin aksine, eğitim kurumlarında okutulan görsel sanatlar eğitiminin amaçları arasında sanatçı yetiştirme hedefi olmayıp (Yolcu, 2009, s. 94), yapıcı, yaratıcı, estetik duyarlılığı bünyesinde barındıran, çok boyutlu bakış açısına sahip bireyler yetiştirme gayesi yer alır. Fakat başka bir yönüyle görsel sanatlar disiplinine yüklenen öyle amaçlar vardır ki, bu durum dersi bir disiplin alanı özelliğinden oldukça uzaklaştırır ve çoğu zaman kendi dışında başka alanların uygulandığı ikincil öneme sahip bir ders konumuna getirir (Alakuş, 2002, s. 1). Alakuş’un belirttiği “çoğu zaman kendi dışında başka alanların uygulandığı” bir ders ifadesini açtığımızda; görsel sanatlar dersi özellikle ortak seçme sınavlarına hazırlık, diğer teknik derslerin sınavlarına hazırlık dersi birçok okulda adeta test çözme saatine etüt saatine dönüşmüştür. Ortaöğretimi Türkiye Cumhuriyeti’nde tamamlamış çoğu birey bu durumu kişisel olarak deneyimlemiştir. Çoğu zaman ikincil öneme sahip bir disiplin olarak görülen görsel sanatlar eğitiminde bu algının oluşumunda programdaki düzensizliğin rol oynadığı yorumunda bulunmak yerinde olacaktır. Dağınık ve düzensiz bir öğretim programına sahip olan disiplin alanının amaçlarını gerçekleştirip nitelikli bir öğretim sürecini desteklemesi söz konusu değildir.

Bugün görsel sanatlar dersine ayrılan süre oldukça kısıtlıdır. Bu süre zarfından çocuk ve gence nitelikli bir sanat eğitimi verebilmek oldukça zordur (Ulus, 2019). Bu kısıtlı ders saati çoğu zaman boş zaman aktivitelerinin gerçekleştirildiği dinlenme dersi, kimi zaman diğer derslerden arda kalan zamanda öğrencilerin sosyalleşmesi için planlanmış boş ders, kimi zaman da yalnızca yetenek seviyesi yüksek öğrencilerin katılım sağlaması gerektiği

düşünülen yetenek dersi olarak tanımlanan görsel sanatlar disiplini, bahsi geçen problemlerin çözümü için nitelikli sanat eğitimcilerine ihtiyaç duymaktadır (Sarı, 1997, s. 13-14). Nitelikli Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yetiştirilmesi de doğrudan doğruya eğitim fakültelerine bağlı Resim İş Eğitimi Anabilim dallarının tekrardan öğretmenlik mesleğine yönelik yapılandırılması ve ilgili alana yönelik farkındalığın geliştirilmesi ile ilgilidir. Karşılaşılan sorunlardan bir diğeri, ortaokul kademesini tamamlayıp eğitimine devam edecek olan öğrencinin gireceği ölçme ve yerleştirme sınavlarında insan yaşamında önemli bir yer işgal eden görsel sanatlar eğitime yönelik ayrılmış bir bölümün bulunmayışıdır. Bu haliyle planlanmış bir eğitim sisteminde gençlerimiz bütün güçlerini sınavlara hazırlık çalışmalarına verirken öğretmenler de bu hazırlığa katkı yarışında görsel sanatlar disiplinine gereken önemi vermez ya da vermek istemezler (Kırıçoğlu, 2005, s. 1).

Güneş (2016) çalışmasında, eğitim sisteminde fen ve matematik alanlarına verilen öncelik, resim-iş dersinin önemsenmemesine neden olmuştur (Kırıçoğlu, 1990). Ülkemizde görsel sanatlar eğitimi alanında çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Ders adının içeriğiyle uyumsuzluğu, müfredat programındaki ders saatlerinin yetersizliği, alandaki öğretmenlerin nitelik eksiklikleri ve sınıf mevcutlarının fazlalığı bu sorunlar arasında sayılabilir. Bu güçlüklerin aşılması için sanat eğitimcilerinin farklı disiplinlerle iş birliği yapmaları, sanat eğitiminin başarısını artırmada önemli bir rol oynayacaktır (Aykut, 2010).

2.4. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Estetik bilincin ve göz zevkinin gelişebilmesi için sanat eğitimi her yaş grubu için oldukça önemli bir gerekliliktir. Bir toplumun yeniliklere uyum sağlaması ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmasında eğitim temel bir araçtır. Bireyin yaratıcılığının ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve kendini ifade edebilmesi açısından eğitimin önemi yadsınamaz. Uzun vadeli bir yatırım olarak değerlendirilen eğitim sürecinin, kapsamlı bir planlama ile belirlenmiş amaçlar doğrultusunda yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca, sanatın eğitim yoluyla desteklenerek yaygınlaştırılabileceği unutulmamalıdır. Toplumların sanata ve sanatçılara verdikleri değer ile sanatın eğitimde ne ölçüde yer bulduğu arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır (Özsoy, 2007, s. 25).

Kültürel mirasın korunması ve sanatsal ifadelerin gelecek nesillere aktarılması açısından sanat eğitimi büyük bir önem taşımaktadır. Kültürel miras korunmadığında, birey, özellikle gençler, başka toplumların kültürel etkilerine açık hale gelir. Bu durum, millet olma

bilincinin zayıflamasına, bireylerin kimliklerini kaybetmelerine ve toplumsal çözülmeye yol açabilir. Medeniyetlerin yok olması, tarihsel ve sosyolojik açıdan, bu tür olguların sayısız örneğiyle doludur.

Sanat eğitimi, bireyin sadece sanatsal becerilerini değil, aynı zamanda empati, duyarlılık ve problem çözme yetilerini de geliştiren bütüncül bir öğrenme sürecidir. Empati, duyarlılık ve bunlara bağlı hem kişisel (ruhsal) hem toplumsal problemleri çözme becerisi bireyi koruduğu kadar toplum sağlığını da korumaktadır. Bu bağlamda sanat eğitiminin özellikle ortaöğretimde verilecek olan kültürel miras ve bütüncül öğrenmeye olan katkısı kritik bir önem arz etmektedir. Sonraki yıllarda bu öğrenme alanlarında aynı düzeyde kazanç elde edilmesi istendik davranış değişiklikleri elde edilmesi kişilik gelişiminin doğal gelişimine göre oldukça zor görünmektedir.

2.5. Sosyoekonomik Düzey

‘Sosyoekonomik’ kavramı, ilk kez 1883 yılında Amerikalı sosyolog Lester Ward tarafından kullanılmış olup, toplumsal ve ekonomik alanlar ile bunlar arasındaki ilişkileri kapsayan bir terim olarak ifade edilmiştir (Hellmich, 2015). Ekonomik durum, aile yaşamını doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Ailenin ekonomik işlevlerini yerine getirme sürecindeki başarısı veya başarısızlığı, aile işlevlerinin sağlıklı ya da sağlıklı olmamasını belirleyici bir etken olarak görülmektedir (Güven, 1991). Sosyoekonomik durum, bireylerin ve ailelerin yaşam kalitesini, ilişkilerini ve toplumsal konumlarını belirleyen temel bir faktördür. Alt, orta ve üst sosyoekonomik gruplar arasındaki farklılıklar, toplumsal eşitsizliklerin anlaşılması ve bu eşitsizliklerin giderilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada sosyoekonomik düzeyler alt orta üst olarak belirlenmiştir. Gelir gruplarının tanımları iktisat veya sosyoloji bilim dallarında net bir ayırım olarak verilmemiştir. Gelire veya harcamaya göre bu gruplar değişebilmektedir. Özellikle orta gelir grubu alt orta veya üst orta olarak ayrılabilen seçilen yöntemle göre gruplar değişebilmektedir (Yılmaz & Koç, 2020). Bu çalışmada kullanılan gruplar oluşturulurken Türkiye İstatistik Kurumu’ndan (TÜİK) alınan gelişmişlik kodu esas alınmıştır. Bu kodlar aşağıdaki gibi tanımlanmıştır;

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 4/r maddesine göre yetkili idare olarak belediyeler ve il özel idareleri Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT) numaralama çalışması yapmakla ve aynı zamanda bu verinin veri girişini yapmakla yükümlüdürler. “Gelişmişlik kodu” değişkeni numaralama çalışması sırasında belediye personeli tarafından oluşturulmuştur.

1- Gelişmiş: Bulunduğu Belediye içinde ulaşım ve alt yapı hizmetlerinin daha iyi olduğu, bina ve konutların niteliği gereği kiraların yüksek olduğu meydan, bulvar, cadde, sokak veya küme evlerdir.

2- Orta Gelişmiş: Yukarıdaki gelişmişlik anlatımında öngörülen nitelikler bakımından orta olabilecek seviyedeki meydan, bulvar, cadde, sokak veya küme evlerdir.

3- Gelişmemiş: Bulunduğu Belediye içinde ulaşım ve alt yapı hizmetlerinin iyi olmadığı, bina ve konutların niteliği gereği kiraların düşük olduğu meydan, bulvar, cadde, sokak veya küme evlerdir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2017).

Bu kodlar üzerinden, çalışma grubuna dahil olacak okullar alt orta ve üst olarak belirlenmiştir. Ortaöğretim kurumlarının adrese dayalı kayıt sistemine geçmiş olması ve TÜİK’den alınan verilerinin belediyeler yardımıyla ve Ulusal Adres Veri Tabanı üzerinden hazırlanmış olması nedeniyle örtüştüğü düşünülmüştür.

2.6. İlgili Araştırmalar

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar kronolojik bir sıra takip edilerek sunulmuştur.

Turan (2006)’ın “Alt Sosyo-Ekonomik Düzeyde Anasınıfına Devam Eden ve Etmeyen 60-71 Ay Çocuklarında Görsel Algılama Davranışının İncelenmesi (Konya İli Örneği) adlı yüksek lisans tez çalışmasının sonucunda anasınıfına devam eden çocukların, anasınıfına devam etmeyen çocuklara göre görsel algılama davranışı açısından daha önde oldukları saptanmıştır. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının sınırlı imkanlara sahip olmalarından dolayı, bu çocuklara en iyi desteği okul öncesi kurumların verdiğine değinilmiştir.

Türe (2007)’nin “Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar” isimli çalışmasında sanat eğitiminin sorunlarına, sanat eğitiminin önem ve gerekliliğine değinilmiş, yapılan araştırmanın bulguları sonucunda, görsel sanatlar dersinin öğrenciler üzerindeki olumlu etkisi gözlemlenmiştir.

Kılınçarslan (2008)’ın “Ebeveynin Sosyo Ekonomik ve Kültürel Düzeyinin İlköğretim Öğrencilerinin Okul Başarılarına Etkileri ve Bir Uygulama” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, araştırma için İstanbul’da bulunan Bakırköy ve Bağcılar ilçelerinden birer okul seçilmiştir. Veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizi sonucunda öğrenci velilerinin demografik özelliklerinin ve ekonomik, kültürel, sosyal yaşantılarının öğrencilerin okul başarılarını şekillendirdiği ortaya konulmuştur.

Akkaş (2011)’ın “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Ders Başarılarını Etkileyen Kişisel

Sosyo-Ekonomik ve Okul Kaynaklı Faktörlerin İncelenmesi (Konya İli Akşemsettin İ.O. Örneği)” adlı tez çalışmasında, sosyo-ekonomik faktörlerden; ailenin eğitim- öğretim faaliyetlerine katılım düzeyi, derslere yardımcı kitaplara sahip olmaları ve babanın eğitim düzeyi gibi faktörlerde, ailesi eğitim-öğretim faaliyetlerine katılan, yardımcı kitaba sahip olan ve babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin yıl sonu başarı puanlarının arttığı görülmüştür.

Yavuz (2014) tarafından hazırlanan “Fiziki şartların 8-9 Yaş Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersindeki Başarısına Etkisi” başlıklı tez çalışmasında, özel okul ve devlet okulunun fiziksel şartları gözlemlenmiş, özel okulda her türlü çalışma ortamı sağlanırken devlet okulunda fiziki ortam eksikliğinden bahsedilmiştir. Devlet okulundaki fiziki ortam eksikliğinin görsel sanatlar dersinin uygulamalı, görsel ve teorik olarak tam anlamıyla işlenememesine yol açtığı ve bunun sonucunda öğrencilerin dersi yeteri kadar önemsememesine ve verimin düştüğüne sebep olduğu belirtilmiştir. Güneş (2016), araştırmanın sonuçlarına göre, araştırmaya katılan öğrencilerin dörtte üçünden fazlasının Görsel Sanatlar Dersinde bilgisayardan ve internetten yararlandığı, Görsel Sanatlar Dersi uygulamalarından memnun olduğu, Derste elde edilen ürünlerin sergilenmesi gerektiğini düşündükleri, Görsel Sanatlar Dersi haftalık ders saatlerini yetersiz buldukları, sonuçlarına varılmıştır. Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinin gerekli ve eğlenceli bir ders olduğunu düşünmesine rağmen, büyük çoğunluğunun üniversite eğitimlerinde görsel sanatları alanında çalışmayı düşünmedikleri görülmüştür.

Batur (2019), ilköğretim Okullarında görev yapan Sınıf Öğretmenleri ve Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin I. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin değerlendirmelerinin sonuçlarını ortaya koyduğu çalışmasında; Öğretmenlerin dersin kazanımlarını derslerin genel amaçlarına uygun olarak düzenlenmiş olarak bulduğunu, buna karşın kazanımlar için ayrılan sürenin yeterli olmadığını, Programın hazırlanmasında yerel ve bölgesel özellikler dikkate alınması gerektiğini, Görsel Sanatlar Programındaki kazanımların öğrencilere gerçek anlamda kazandırılması için sanat eğitimin önemine vurgulanması gerektiğini ortaya koymuştur.

Selalmaz (2019) çalışmasında 5. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarında sosyo-ekonomik düzeyin etkilerini incelemiştir. Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile eğitim gördükleri okul, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, evin aylık geliri, evin mülkiyeti, öğrencinin odasının olup olmaması ve ailenin resim malzemelerini temin edip etmemesi değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur. Bu

farklılaşma aylık geliri ve aile eğitim durumu daha yüksek, ev sahibi ve kendi odası olan öğrenciler ile cinsiyet bakımından kız öğrenciler lehine olduğunu, öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarında sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu sonucuna varmıştır.



BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntemi, verilerin toplanması, verilerin analiz edilmesi ve geçerlik güvenirlik bölümlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Alt- orta- üst (Altındağ, Keçiören, Çankaya) gelir düzeyindeki yöneticilerin, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersinin sosyoekonomik değişkenler bağlamında değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, bireyleri hikayelerini paylaşmaya ve seslerini duyurmaya teşvik ederek, araştırmacılar ile katılımcılar arasındaki mevcut güç ilişkilerini azaltmayı amaçlar (Creswell, 2016, s. 48). Bu yaklaşım, katılımcıların deneyimlerinden elde edilen verilerin yapılandırılmasında araştırmacıya yol gösterir. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve belgelerin parçaları bir araya getirilir ve daha büyük parçalar oluşturulur; yani, araştırmacı özelden genele doğru bir yol izler (Merriam, 2018, s. 15). Aynı zamanda, nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir süreç izlenir (Yıldırım & Şimşek, 2006, s. 39).

3.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, derinlemesine bilgi sağlayabileceği düşünülen durumların kapsamlı bir şekilde incelenmesine olanak tanır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 118). Bu çalışmaya uygunluğu bakımından maksimum

çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Merriam’a göre maksimum çeşitlilik örnekleme, çalışma grubunun en fazla çeşitliliğe sahip olanlarını ortaya çıkarmayı ve tanıtmayı içermektedir (Merriam, 2018, s. 78). Amaçlı örnekleme çerçevesinde kullanılan bu yöntem, çeşitli farklılıkları içeren ana temaları keşfetmeyi ve tanımlamayı hedefler (Patton, 2018, s. 235).

Bu kapsamda bu araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili merkez ilçelerinde görev yapmakta olan okul yöneticileri, görsel sanatlar öğretmenleri ve bu okullarda eğitimlerine devam eden ortaokul düzeyi öğrencileri oluşturmaktadır. Yöneticilerin ve öğretmenlerin demografik bilgileri, öğrencilerin ise okul ve sınıf düzeyleri Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 2

Yöneticilerin Demografik Özellikleri

Yönetici Kodu	Cinsiyet	Yaş	Unvan	Eğitim Durumu	Branş	Mesleki Deneyim	Yöneticilik Deneyimi
Y _{1-A}	Erkek	40+	Md. Yrd.	Lisans	Türkçe	18	4
Y _{2-A}	Erkek	40+	Md. Yrd.	Lisans	Sosyal Bil.	22	18
Y _{3-A}	Erkek	31-35	Müdür	Y. Lisans	Özel Eğ.	12	4
Y _{1-O}	Erkek	40+	Müdür	Y. Lisans	Sosyal Bil.	24	22
Y _{2-O}	Erkek	40+	Md. Yrd.	Lisans	Din Kült.	26	15
Y _{3-O}	Kadın	31-35	Md. Yrd.	Lisans	Matematik	10	1 hafta
Y _{1-Ü}	Kadın	36-40	Md. Yrd.	Lisans	Fen bilgisi	16	2 ay
Y _{2-Ü}	Kadın	40+	Md. Yrd.	Y. Lisans	İngilizce	20	9
Y _{3-Ü}	Erkek	40+	Müdür	Y. Lisans	Sosyal Bil.	37	35

Alt-orta-üst (Altındağ, Keçiören, Çankaya) gelir düzeyinden, her bir bölgeden 3 yönetici olmak üzere toplam 9 yönetici ile görüşülmüştür. Yöneticilerin 6’sı 40 yaş ve üzerini seçerken, 1’i 36-40 yaş aralığını ve 2’si 31-35 aralığını seçmiştir. Yöneticilerin 3’ü kadın, 6’sı erkektir. Görüşülen okul yöneticilerinin 3’ü okul müdürü, 6’sı müdür yardımcısıdır. Yöneticilerin 3’ü sosyal bilgiler öğretmenliği, 1 İngilizce öğretmenliği, 1 fen bilimleri öğretmenliği, 1 din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği, 1 ilköğretim matematik öğretmenliği, 1 özel eğitim öğretmenliği ve 1 Türkçe öğretmenliği bölümlerindendir. Yöneticilerin 4’ü yüksek lisans mezunu, 5’i 4 yıllık fakülte mezunudur. Yöneticilerin 18, 22, 12, 24, 26, 10, 16, 20, 37 yıllık mesleki deneyimleri varken yine aynı sıralamayla; 4, 18, 4, 22, 15, 1 hafta, 2 ay, 9, 35 yıllık yöneticilik deneyimleri vardır.

Tablo 3

Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Öğretmen Kodu	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Mesleki Deneyim
Öğr _{1A}	Erkek	26-30	Lisans	1-5
Öğr _{2A}	Kadın	40+	Lisans	21+
Öğr _{3A}	Kadın	20-25	Lisans	1-5*
Öğr ₁₀	Kadın	40+	Lisans	16-20
Öğr ₂₀	Kadın	20-25	Lisans	1-5*
Öğr ₃₀	Kadın	40+	Lisans	21+
Öğr _{1Ü}	Erkek	40+	Lisans	21+
Öğr _{2Ü}	Kadın	40+	Lisans	21+
Öğr _{3Ü}	Kadın	40+	Yüksek lisans	21+

Alt- orta- üst gelir düzeyinden, her bir bölgeden 3 görsel sanatlar öğretmeni olmak üzere toplam 9 görsel sanatlar öğretmeni ile görüşülmüştür. Öğretmenlerin 7'si kadın 2'si erkektir. Öğretmenlerin 6'sı 40 yaş ve üzerindeyken, 2'si 20-25 aralığını, 1'i ise 25-30 aralığını işaretlemiştir. Öğretmenlerin 1'i hariç hepsi 4 yıllık güzel sanatlar eğitimi mezunudur. 1 öğretmen yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin 5'i 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahipken, 1 öğretmen 16-20 yıl aralığını ve 3 öğretmen 1-5 aralığını işaretlemiştir. *Biri alt gelir düzeyinde, bir diğeri orta gelir düzeyinde olmak üzere toplam 2 öğretmen ücretli çalışmaktadır. Ücretli öğretmenlerden birinin branşı ilahiyattır.

Tablo 4

Alt Gelir Düzeyi Öğrenci Bilgileri

Öğrenci Kodu	Sınıfı	Okulu
Ö1A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö2A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö3A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö4A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö5A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö6A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö7A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö8A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö9A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö10A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö11A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö12A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö13A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö14A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö15A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö16A	7. sınıf	Atıfbey Ortaokulu
Ö17A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö18A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö19A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö20A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö21A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö22A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö23A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö24A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö25A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö26A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö27A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö28A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö29A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö30A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö31A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö32A	8. sınıf	Gültepe Ortaokulu
Ö33A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö34A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö35A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö36A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö37A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö38A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö39A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö40A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö41A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö42A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö43A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö44A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö45A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö46A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö47A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö48A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö49A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö50A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö51A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö52A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö53A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö54A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö55A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu
Ö56A	7. sınıf	Osmangazi Ortaokulu

Tablo 5

Orta Gelir Düzeyi Öğrenci Bilgileri

Öğrenci Kodu	Sınıfı	Okulu
Ö ₁₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₂₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₃₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₄₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₅₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₆₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₇₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₈₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₉₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₀₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₁₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₂₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₃₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₄₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₅₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₆₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₇₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₈₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₁₉₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₂₀₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₂₁₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₂₂₀	6. sınıf	Gülhane Ortaokulu
Ö ₂₃₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₂₄₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₂₅₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₂₆₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₂₇₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₂₈₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₂₉₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₀₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₁₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₂₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₃₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₄₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₅₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₆₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₇₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₈₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₃₉₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₀₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₁₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₂₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₃₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₄₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₅₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₆₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₇₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₈₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₄₉₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₀₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₁₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₂₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₃₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu

Ö ₅₄₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₅₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₆₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₇₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₈₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₅₉₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₆₀₀	5. sınıf	Kocatepe Ortaokulu
Ö ₆₁₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₂₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₃₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₄₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₅₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₆₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₇₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₈₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₆₉₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₀₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₁₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₂₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₃₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₄₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₅₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₆₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₇₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₈₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₇₉₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₈₀₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₈₁₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası
Ö ₈₂₀	7. sınıf	Tr.Sağlık İşçileri Sendikası

Tablo 6

Üst Gelir Düzeyi Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Öğrenci Kodu	Sınıfı	Okulu
Ö _{1Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{2Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{3Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{4Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{5Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{6Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{7Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{8Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{9Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{10Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{11Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{12Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{13Ü}	8. sınıf	Necdet Seçkinöz Ortaokul
Ö _{14Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{15Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{16Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{17Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{18Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{19Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{20Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{21Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{22Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{23Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{24Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{25Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{26Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{27Ü}	6. sınıf	Hilmi Hatice Aksoy Ortaokul
Ö _{28Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{29Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{30Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{31Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{32Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{33Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{34Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu
Ö _{35Ü}	8. sınıf	Fevzi Özbey Ortaokulu

Toplam 172 öğrenciden açık uçlu sorulardan oluşan bir anket vasıtasıyla veri toplanmıştır.

Araştırma ortaokul görsel sanatlar dersinin sosyoekonomik değişkenleri kapsamında olduğu için, sadece ortaokul düzeyi öğrencileri ile görüşülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kapsamında görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade

edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2008, s. 232).

Okul yöneticileri ve görsel sanatlar öğretmenleri için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılırken, öğrenciler için öğrencinin düzeyine uygun açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formlarında genellikle her katılımcıdan spesifik veriler toplanması, istenen sorular veya sorunların açıklığa kavuşturulması beklenir (Merriam, 2018, s. 87).

Açık uçlu sorular ise, katılımcıların istedikleri şekilde yanıt vermelerine ve düşüncelerini kendi kelimeleriyle ifade etmelerine olanak tanır (Patton, 2018, s. 354).

Yönetici ve öğretmen için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları 3 bölümden oluşmaktadır. Çalışmayı ve araştırmacıyı tanıtıcı ilk bölüm (i), katılımcıların; cinsiyet, yaş, eğitim bilgisi, branş, mesleki deneyim ve görev süreleri gibi kişisel bilgilerin yer aldığı ikinci bölüm (ii) ve araştırma sorularının bulunduğu üçüncü bölüm (iii). Öğrenci için hazırlanan açık uçlu sorular ise 2 bölümden oluşmaktadır. Çalışmayı ve araştırmacıyı tanıtıcı ilk bölüm ve araştırma sorularının ve cevaplarını yazacakları sayfanın bulunduğu 2. Bölüm.

Araştırma sorularının hazırlanma sürecinde, ilgili literatür taranmış ve soru havuzu oluşturulmuştur. Her bir kategori için (yönetici – öğretmen- öğrenci) oluşturulan sorular uzman görüşleri doğrultusunda azaltılmaya gidilmiştir. Soruların çalışıp çalışmadığını test etmek amacıyla çalışma grubuna dahil olmayan bir okulda sorular denenmiştir. (1 öğretmen, 1 yönetici, 5 öğrenci) Öğrenci soruları, çalışılacak yaş grubuna bağlı olarak, ortaokul öğrencisinin (10-14 yaş grubu) anlayacağı düzeye getirilmiştir. Bu kontrollerden sonra sorulara son hali verilmiş; yöneticiye 5, öğretmene 6, öğrenciye 4 soru olarak belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla yapılan görüşmeler 2023-2024 eğitim öğretim yılı ocak ve şubat ayları içerisinde gerçekleşmiştir. (15 Ocak 2024-29 Şubat 2024). Yönetici ve görsel sanatlar öğretmenlerinin verileri araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanırken, öğrencilerden toplanan veriler araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşmuştur. Toplamda alt, orta ve üst gelir düzeyi kapsamındaki okullarda görev yapan 9 yönetici, 9 öğretmen ve bu okullarda eğitimlerine devam eden 172 öğrenciden belirtilen bu süre zarfında veriler toplanmıştır.

Görüşmeler, yöneticiler ile odalarında, öğretmenlerle uygun bir sınıf ya da varsa görsel sanatlar atölyelerinde yüz yüze gerçekleşmiştir. Görüşme öncesinde katılımcıya gerekli bilgiler verilmiş, gönüllülük esasına dayanan bir çalışma olduğu belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılmasını kabul eden çoğu katılımcı, bilgi, görüş ve deneyimlerini paylaşmaktan memnundur (Merriam, 2018, s. 223).

Öğrenci verileri, görsel sanatlar dersi esnasında, dersin öğretmeni ile birlikte girilen sınıfta, gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra soru formları dağıtılarak toplanmıştır. Görüşme verileri katılımcının isteğine bağlı olarak ses kayıt cihazı kullanılarak, isteğe bağlı araştırmacının verileri not etmesiyle ve katılımcının talebi doğrultusunda cevapları kendi yazması şeklinde toplanmıştır.

Görüşme esnasında araştırmacı katılımcıyı etkilemeye çalışmamıştır, cevap gelmediği durumlarda katılımcıya soruyu açıklama ya da farklı şekillerde ifade etme yollarına gidilmiştir. Minimumda veri kaybı olması amacıyla ses kayıt yöntemi kullanılmış, talep etmeyenlerden farklı yöntemlerle veri toplama yollarına gidilmiştir. Katılımcının kendini rahat ve güvende hissetmesi önemsenmiş ve buna göre davranılmıştır. Ses kayıt cihazı katılımcının görebileceği bir noktaya konulmuş, başlatma ve bitirme komutları sesli şekilde ifade edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından alınan ses kayıtları, yazıyla ifade edilen dokümanlar, araştırmacı tarafından tutulan notlar deşifre edilerek bilgisayar ortamına geçirilmiştir. Yönetici, öğretmen ve öğrenciden toplanan tüm veriler minimum veri kaybıyla Word dosyasına aktarılmıştır. Alt, orta ve üst gelir düzeyi göz önünde bulundurularak, gizliliğin korunması kapsamında, yönetici, öğretmen ve öğrenciye sıra numarası verip ardından her biri şu şekilde kodlanmıştır:

Yönetici: Y_{1-A}, Y_{2-A}, Y_{3-A}, Y_{1-O}, Y_{2-O}, Y_{3-O}, Y_{1-Ü}, Y_{2-Ü}, Y_{3-Ü}.

Öğretmen: Öğrt_{1-A}, Öğrt_{2-A}, Öğrt_{3-A}, Öğrt_{1-O}, Öğrt_{2-O}, Öğrt_{3-O}, Öğrt_{1-Ü}, Öğrt_{2-Ü}, Öğrt_{3-Ü}.

Öğrenci: Ö_{1-A}, Ö_{2-A}, Ö_{3-A}, Ö_{4-A},..., Ö_{1-O}, Ö_{2-O}, Ö_{3-O}, Ö_{4-O},..., Ö_{1-Ü}, Ö_{2-Ü}, Ö_{3-Ü},...

Verilerin analiz edilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır.

Patton'a göre içerik analizi, metindeki tekrar eden kelimeler veya temalar açısından taranması anlamındadır. (Patton, 2018, s. 453).

Yıldırım ve Şimşek'e göre ise, içerik analizinin temel amacı, toplanan verileri en iyi şekilde açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 242). Genel olarak içerik analizi hacimli olan nitel veriyi, temel tutarlıkları ve anlamları belirlemek amacıyla var olan nitel veriyi indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimlerini ifade etmek için kullanılır (Patton, 2018, s. 453).

İçerik analizinde temel mantık, benzer verileri belirli kavramlar ve temalar etrafında toplamak ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 242).

Yıldırım ve Şimşek'e göre nitel araştırma verileri 4 aşamada analiz edilir:

- a) Verilerin kodlanması,
- b) Temaların bulunması
- c) Kod ve temaların düzenlenmesi
- d) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (s. 243)

Nitel araştırmalarda kod, çoğunlukla dile dayalı veya görsel verilerin bir kısmı için özetleyici, göze çarpan, özü yakalayan çağrıştırmacı bir niteliği sembolik olarak atayan bir kelime veya kısa ifadedir (Saldana, 2016, s. 4). Tema, kategori olarak da adlandırılabilir, ortak bir fikir oluşturmak için bir araya getirilen birkaç kodun oluşturduğu geniş bilgi birimleri olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2016, s. 301). Analiz ise, konuya ilişkin verilen cevapları değerlendirerek ortak tutum, düşünce veya fikirlere dayalı sonuçlar elde etmektir, sınıflandırma ve etiketleme bu adımda kullanılmaktadır (Baş & Akturan, 2013, s. 116).

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik, davranış bilimlerinde toplanan verilerin objektifliğini ve ölçülen olay ya da değişkenin özelliklerine uygunluğunu değerlendiren bir ölçüttür (Aktaran Baş & Akturan, 2013, s. 189-190).

Güvenirlik, kullanılan ölçeğin, tekrar kullanılması durumunda ne derece tutarlı sonuçlar vereceğinin bir göstergesidir (Aktaran Baş & Akturan, 2013, s. 189). Güvenirliğin altında yatan fikir, kodlama çerçevesinin materyale tutarlı bir şekilde uygulandığını ve materyale

ilişkin yorumun sistematik ve mantıklı olduğunu ve bir anda ortaya çıkmadığını göstermektedir (Schreier, 2012, s. 191).

Bu bilgiler ışığında, araştırma verileri 2023-2024 eğitim öğretim yılının ocak ve şubat ayları içerisinde toplanmıştır. (15 Ocak 2024-29 Şubat 2024) TÜİK'in belirlediği veriler doğrultusunda alt, orta ve üst (Altındağ, Keçiören, Çankaya) gelir düzeyine bağlı olarak amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı kurumuna bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan okul yöneticileri, görsel sanatlar öğretmenleri ve bu okullarda eğitimlerine devam eden öğrencilere son derece şeffaf bir biçimde araştırma genel hatlarıyla anlatılmış, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu açık bir şekilde belirtilmiştir. Katılımcıların sözlü olarak "katılmak istiyorum" ifadesi akabinde, verilerin toplanacağı, öncelikle sessiz ve veri toplama işini sekteye uğratmayacak bir alan, sınıf, atölye, kütüphane ya da yönetici odası tercih edilip ardından görüşme formları (i,ii,iii) katılımcıya verilmiştir. Görüşme sürecinde araştırmacı bizzat ortamda bulunur ve etkili bir görüşme için ortamı düzenleyerek rahat ve sessiz bir görüşme ortamı sağlayabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 133).

Katılımcı, verilen bu 3 parçayı dikkatlice incelemiştir, anlamadığı ya da sormak istediği ekstra soruları araştırmacıya gönül rahatlığıyla sorması istenmiştir. Araştırmacı bu rahatlığı ve güven ortamını sağlamak durumundadır. Görüşme öncesinde katılımcıya güven kazandırmayı amaçlayan bazı ifadelerin yer almasında yarar vardır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 143). Çalışmada görüşülen isimlerin kesinlikle kullanılmayacağı bilgisi ısrarla katılımcıya belirtilmiştir. Her bir katılımcının kodlanacağı ve çalışmada; Y1-A, Y2-O, Y3-Ü şeklinde ifade edileceği belirtilmiştir. Toplanan verilerin gizli kalacağı ve sadece bu çalışma kapsamında araştırmacı tarafından kullanılacağı bilgisi verilmiştir. Sorulara ne kadar rahat ve dürüst cevap verebilirlerse araştırmanın güvenilirliğinin o kadar artacağı bilgisi birkaç kez tekrarlanmıştır.

Bu noktada, araştırmacı için en güvenilir ve en az veri kaybını sağlayacak olan veri toplama yöntemlerinden ses kayıt cihazının kullanılıp kullanılmayacağı sorusu katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcının verdiği cevaba göre hareket edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu ses kayıt cihazı kullanımına izin vermiştir. Katılımcı hazır olduğunu belirttiikten sonra ses kayıt cihazı başlatılmıştır. Araştırmacı tarafından yöneltilen sorular katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Araştırma soruları gerektiğinde sonda sorularıyla desteklenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e göre, araştırmacı görüşmeye yeni sorular dahil edebilir, gerekli gördüğü takdirde yeni stratejilere başvurabilir (s. 270).

Görüşmeler toplamda yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Yıldırım ve Şimşek'e göre nitel araştırmada geçerliği oluşturmayı sağlayan önemli özelliklerden bazıları şunlardır; alana olan yakınlık, yüz yüze görüşme yöntemiyle, ayrıntılı, derinlemesine, doğrudan ve olayın gerçekleştiği doğal ortam içinde bilgi toplama, toplanılan bu bulguların teyit edilebilmesi için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama ihtimalinin olmasıdır (s. 270). Araştırma kapsamındaki katılımcıların veya alanın, araştırılan konuyla bağlantılı olması, araştırmanın geçerliliğini doğrudan etkiler (Arslan, 2022, s. 400).

Bu çalışmada veriler analiz aşamasında, alandaki farklı bir uzman tarafından kontrol edilmiş, danışman tarafından tezin her aşaması incelenmiş, bu açıdan çeşitleme sağlanmış, görüşme sorularının oluşumu aşamasında uzman görüşünden yararlanılmış, araştırma süreci ayrıntılı olarak yazılmış ve elde edilen bulgular katılımcılardan alıntılar yapılarak şeffaf bir şekilde aktarılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre toplanan verilerin detaylı raporlanması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması, nitel bir araştırmada geçerliğin önemli kriterleri arasındadır (s. 270).

Son olarak, çalışmada, toplanan verinin inandırıcılığını artırmak amacıyla 3 farklı çalışma grubu belirlenirken (yönetici, öğretmen ve öğrenci) çeşitlemeyi artıracığından farklı gelir düzeyleri araştırmaya dahil edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde amaçlara ve alt amaçlara yönelik bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada güvenirliğin artırılması amacıyla katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar kod ve kategorileri desteklemek üzere doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt, orta ve üst gelir grubundaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşleri nasıldır?

4.1.1. Alt Gelir Grubundaki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt gelir grubundaki yöneticilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 7

Alt Gelir Düzeyi Yönetici Görüşleri

Kodlar	Katılımcı		
	Yön1-A	Yön2-A	Yön3-A
Yetenek dersi	X	X	
Gerekli	X		
Süresi az	X		
Dinlence dersi		X	
Çok önem verdiğimiz bir ders	X		X
Çocukları yakalayabildiğimiz bir ders			X
Çocukların davranış problemlerini çözen bir ders			X

Tablo 7'ye göre yöneticiler görsel sanatlar dersini bir yetenek dersi olarak görmekte olup çok önem verdikleri bir ders olduğunu vurgulamışlardır. Yön1-A kendi zamanında da dersten sıkılmadığını, çok keyifli zamanlar geçirdiğini ifade ettiği alıntısı aşağıdadır:

“Görsel sanatlar dersini bir yetenek dersi olarak düşünüyorum ben. Her öğrenci yapamayabilir ama okullarda mutlaka olması gereken bir ders, her öğrencinin kendi yapabildiği düzeyde değerlendirilmesi gerek ama bazen öğrencilerin hevesi kırılabilir yanındaki arkadaşım çok güzel yapabiliyor ama ben niye yapamıyorum vs, o derse eşya getirmek istemiyor, derse girmek istemiyor. Bu biraz da öğretmenden kaynaklı bazı öğretmenler resim çizemiyor diye öğrenciye yaklaşımları kötü oluyor, öğrenciyi dersten soğutuyor ama öğrenciyi aslında kendi içinde değerlendirirse... resim dersi şu an 1 saat oluyor bence 1 saat çok az 2 saate çıkarılmalı bu benim kişisel fikrim. Ben de hiç iyi resim çizemezdim fakat bizim çok iyi bir resim öğretmenimiz vardı Hüsamettin Başaran adını hatırlıyorum hala, getirirdi meyveleri mesela meyveleri çizdirirdi bize, perspektif resim çizmeyi hala hatırlarım bir noktadan, çok da güzel çizdirirdi bayağı ilgimi çekmişti o senelerde yapabildiğim kadar yapıyordum, yanımda bir arkadaşım vardı mesela çok güzel yapıyordu o, ondan yardım alıyordum. Bak şöyle çiz, böyle çiz, şunu şu renge boya vs ama eğlenceli geçiyordu, hiç sıkılmıyordum resim dersinden.”

Yön3-A'nın ifade ettiği öğrenciyi yakalamak ve davranışsal problemleri çözen bir ders ifadelerini şu şekilde belirtmiştir:

“Şimdi şöyle söyleyeyim genel manada bizim okullarımızda genellikle bu bölgelerde beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik derslerine bizler çok önem veriyoruz çünkü çocukları yakalayabildiğimiz noktalar buralar. Bir matematik dersiyle ya da bir matematik öğretmeniyle çocuğu yakalayamayabiliyorsunuz, akademik olarak ama özellikle görsel sanatlar gibi derslerde çocukların öğretmenlerle ilişkisi daha iyi oluyor, oradan yakalamaya çalışıyoruz zaten. Ben sürekli kendileriyle toplantı yapıyorum, görüşüyorum, özellikle beden eğitimiyle, görsel sanatlar olsun müzik olsun. Çocukların davranış problemlerini ben bu derslerle hallediyorum. Özellikle bu bölgelerde.”

4.1.2. Alt Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt gelir grubundaki öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin,

1. Soru olan: “görsel sanatlar dersine ilişkin genel olarak görüşleriniz nelerdir” sorusuna verdikleri yanıtlar tablo 8’de gösterilmiştir. Tablo 8’e göre; öğretmenlerin genel görüşleri olumlu yöndedir. Hem kendi adlarına hem de öğrenciler adına görsel sanatlar dersinin gerekli ve çok faydalı bir ders olduğu görüşündedirler.

Tablo 8

Alt Gelir Grubu Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Katılımcı		
	Öğrt1-A	Öğrt2-A	Öğrt3-A
Sevdiğim bir alan	X	X	X
Çok gerekli		X	
Zorunlu olması gereken		X	
Süresi az		X	
Estetik bir zevk kazandıran			X
Yeni bir hobi alanı açan			X
Faydalı			X
Zevkli			X
Multidisipliner			X

Tablo 8’e göre alt gelir grubundaki 3 öğretmen de dersi çok sevip beğendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrt1-A ‘sevdiğim bir alan’ kodunu şu şekilde açıklamıştır:

“Tabii ki genel olarak ben kendim görsel sanatlar öğretmeni olduğum için, benim sevdiğim bir alan, çocuklar da genel olarak bu dersi seviyorlar, resim yapmayı seviyorlar özellikle de küçük yaş grupları. Şu an 5-6-7 ve 8’ler var ortaokul düzeyinde. 5 ve 6’lar çok daha ilgililer, çok seviyorlar. Büyüdükçe o ilgi biraz azalıyor derse karşı bir de ben yapamıyorum yeteneğim yok ben bunu yapamam gibi, ergenlikle alakalı bir durum mudur nedir? Küçük çocuk çok takılmıyor, çöp adam şeklinde çiziyor, yapıyor ama yaş büyüdükçe ben onu yapamam, o zor, kendine karşı bir güvensizlik ben diyorum halbuki; güzel yapmanız önemli değil, önemli olan çabalamanız gibisinden ama bu şekilde oluyor.”

Öğrt2-A ve Öğrt3-A’nın görüşleri aşağıda sırasıyla ifade edilmiştir:

“Görsel sanatlar dersine ilişkin genel olarak görüşlerim; çok gerekli ve her öğretim programında olması gereken zorunlu bir derstir. Her öğretim programı için ders süresi 2 saat olmalıdır. Çünkü uygulamalı ve atölye dersi olduğu için bize tanınan 40 dakikalık süre uygulamalarımız için yeterli gelmemektedir. Haftada sadece 40 dakikalık süre konuların anlaşılması, yetiştirilmesi eserlerin tamamlanması, boyanması vs. durumlar için yeterli gelmemektedir.”

“Görsel sanatlar dersini genel olarak çocuklara bir estetik zevk kazandırdığını düşünüyorum, bununla beraber bir şeye baktığı zaman uzamsal zekâ dediğimiz zekâ yönünü geliştirdiğini düşünüyorum. Aynı zamanda yeni bir hobi alanı açtığını düşünüyorum çocuklara, o açıdan büyük bir faydası var motor kasları elleri de gelişiyor çocuğun bununla beraber ve bu değişimi kendisi de seneler geçtikçe gözlemleyebiliyor bu yüzden çok faydalı olduğunu düşünüyorum, kendi adıma da zevkli buluyorum ve bununla beraber her tür resim yapılabildiği için farklı farklı alanlarda farklı farklı üsluplar materyaller pek çok şey bir arada kullanılabildiği için hoş bir ders olduğunu düşünüyorum.”

4.1.3. Alt Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 9

Alt Gelir Grubu Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar
Olumlu	Dersi seviyorum	21	Ö1-A, Ö4-A, Ö6-A, Ö7-A, Ö8-A, Ö9-A, Ö10-A, Ö11-A, Ö12-A, Ö15-A, Ö17-A, Ö22-A, Ö24-A, Ö29-A, Ö39-A, Ö40-A, Ö44-A, Ö47-A, Ö49-A, Ö53-A, Ö55-A.
	Resim çizmeyi seviyorum	3	Ö1-A, Ö3-A, Ö8-A.
	Öğretmeni seviyorum	6	Ö26-A, Ö37-A, Ö38-A, Ö47-A, Ö51-A, Ö55-A.
	Eğlenceli ve güzel	17	Ö3-A, Ö5-A, Ö6-A, Ö8-A, Ö13-A, Ö19-A, Ö21-A, Ö25-A, A31-A, Ö33-A, Ö35-A, Ö37-A, Ö42-A, Ö43-A, Ö50-A, Ö54-A, Ö55-A
	Öğretici	3	Ö9-A, Ö18-A, Ö32-A,
	Anlamlı	2	Ö5-A, Ö10-A,
	Rahatlatıcı	4	Ö6-A, Ö14-A, Ö40-A, Ö52-A
	Hayal gücünü geliştirici	4	Ö14-A, Ö36-A, Ö39-A, Ö41-A,
	Duyguları yansıttı	2	Ö13-A, Ö38-A,
	Huzur veren	3	Ö14-A, Ö40-A, Ö52-A,
	Keyifli	1	Ö20-A,
	(El becerisini) geliştiren	5	Ö10-A, Ö11-A, Ö17-A, Ö19-A, Ö31A
Olumsuz	Resim çizemiyorum	3	Ö8-A, Ö50-A, Ö53-A
	Resim yapmayı sevmiyorum	3	Ö28-A, Ö45-A, Ö46-A
	Malzemeler pahalı	3	Ö34-A, Ö35-A, Ö41-A, Ö48-A
	Yetersiz ders saati	1	Ö19-A
	Öğretmenin olumsuz etkisi	1	Ö32-A
	Gereksiz	3	Ö16-A, Ö23-A, Ö27-A.
	Nötr	3	Ö18-A, Ö26-A, Ö30-A.

Tablo 9'da sunulan veriler, alt gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini analiz etmektedir. Veriler, olumlu ve olumsuz kategorilerine ayrılmış olup, her

bir kategoride belirli kodlar altında toplanmıştır. Derse ilişkin nötr görüşler olumsuz kategorisinin içerisinde değerlendirilmiştir.

Görsel sanatlar dersi özellikle küçük yaş grupları başta olmak üzere genellikle sevilen bir derstir. Öğrencilerin büyük bir kısmı görsel sanatlar dersini sevdiğini belirtmiştir. Bu durum, dersin genel olarak öğrenciler arasında pozitif bir algıya sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle *"dersi seviyorum"* (n=21) ve *"eğlenceli ve güzel"* (n=17) kodları altında toplanan yanıtlar, dersin öğrenciler için keyifli bir deneyim sunduğunu ortaya koymaktadır. Tablo x'e göre, *'dersi seviyorum'* kodundaki katılımcı sıklığı bu görüşü doğrulamaktadır. Sırasıyla Ö12-A, Ö15-A, Ö17-A görüşleri aşağıda ifade edildiği gibidir:

Ö12-A. *"Ben 5. Sınıftan beri görsel sanatlar dersini çok seviyorum."*

Ö15-A. *"Görsel sanatlar dersini seviyorum çünkü çok güncel çalışmalar yapıyoruz."*

Ö17-A. *"Görsel sanatlar dersi bizim yeteneğimizi görmeye yardımcı olur. Çizimimizi geliştirir. Görsel sanatlar dersini seviyorum."*

"Eğlenceli ve güzel" kodu için Ö31-A görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: *"Görsel sanatlar güzel bir derstir. Benim için olumlu bir derstir. Çünkü çizim yeteneğimizi artırır."*

Aynı kod için sırasıyla Ö42-A ve Ö43-A'nın görüşleri şu yöndedir:

"Görsel sanatlar dersine ilişkin iyi görsel sanatlar bazen zor resimler bazen iyi resimler yaparım. Güzel bir ders ve eğlenceli", "Güzel ve eğlenceli bir ders olduğunu düşünüyorum. Resim çizmek bana güzel"

Aynı zamanda öğrenciler, dersin *"rahatlatıcı"* (n=4) ve *"huzur veren"* (n=3) özelliklerini de vurgulamışlardır. Bu bulgular, dersin öğrenciler üzerinde stres azaltıcı ve duygusal denge sağlayıcı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Ayrıca, dersin *"hayal gücünü geliştirici"* (n=4) ve *"el becerisini geliştiren"* (n=5) olarak algılanması, dersin yaratıcı ve motor becerilere katkıda bulunduğunu işaret etmektedir.

Yine tablo x'e göre olumsuz görüşler kategorisinde, öğrencilerin önemli bir kısmı resim yapma becerilerinde yetersizlik hissetmektedir (*"resim çizemiyorum"* n=3). Ayrıca, *"resim yapmayı sevmiyorum"* (n=3) ve *"gereksiz"* (n=3) gibi kodlar altında toplanan yanıtlar, bazı öğrencilerin derse karşı olumsuz bir tutum geliştirdiğini göstermektedir.

Özellikle *"malzemeler pahalı"* (n=3) kodu altında toplanan yanıtlar, alt gelir grubundaki öğrencilerin materyal temini konusunda zorluklar yaşadığını ve bu durumun dersin verimliliğini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, maddi kısıtlamaların

öğrencilerin dersle olan ilişkisini nasıl şekillendirdiğine dair önemli bir gösterge sunmaktadır. ‘Malzemelerin pahalı’ olması kodu kapsamında Ö35-A düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö35-A. “Görsel sanatlar dersi çok güzel bir ders aslında ama malzemeleri biraz pahalı durumu olmayan insanlar bu malzemeleri alamaz.”

Ders saatinin yetersiz oluşunu Ö19-A şu şekilde ifade etmiştir:

Ö19-A. “El becerilerimizi geliştiren bir ders olarak tanımlayabilirim. Bana göre renkli bir ders ve oldukça eğlenceli. Bu söylediklerim herkesçe değişebilir. Fakat haftada 1 ders almak yerine 2 ders ama farklı günlere dağıtılabilir. Ancak resmi iyi olmayanlar için kâbus gibi bir ders olabilir.”

Son olarak ‘öğretmenin olumsuz etkisi’ ve dersin gerekli olmadığına dair görüş belirten öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö32-A. “Bana göre görsel sanatlar dersi çocukların yeteneklerini geliştiriyor. Gerçek hayatta çocuklar tasarımları öğreniyor ve tasarım becerileri gelişiyor. Ama ilkokuldan beri birkaç öğretmenim öğrencilere ilgisiz davranıyordu. Hem de öğrenciler yanlış yaptıklarında öğretmenler onların yeteneğini geliştirmek yerine resim dersinden daha fazla soğutabiliyorlar.”

Ö23-A. “Önemli bir ders değil bence”

Ö27-A. “Görsel sanatlar dersi güzel ama o kadar gerekli olduğunu düşünmüyorum.”

Tablo 8’e göre bazı öğrenciler derse karşı ne olumlu ne olumsuz bir görüş belirtmişlerdir. Nötr kodu altında toplanan bu veriler, bazı öğrencilerin derse karşı belirgin bir tutum geliştirmediğini göstermektedir. Bu öğrenciler, dersin ne olumlu ne de olumsuz bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Nötr tutumlar, öğrencilerin dersi yeterince içselleştirmediklerine veya dersle ilgili belirsizlik yaşadıklarına işaret edebilir.

Bu bilgiye ilişkin Ö18-A görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Görsel sanatlar dersi ile ilgili düşüncelerim genellikle resim çizip resmin nasıl çizildiğini ve onunla alakalı olduğu için ve ben çok ilgilenmediğim için olumlu, olumsuz bir düşüncem yok.”

Sonuç olarak, alt gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşleri genel olarak olumlu olmakla birlikte, maddi kısıtlamalar ve bireysel beceri algıları gibi faktörlerin dersle ilgili olumsuz tutumları tetiklediği görülmektedir. Olumlu görüşlerin ağırlıkta olması, dersin öğrencilerin yaratıcı potansiyelini ve duygusal iyi oluşunu destekleyen önemli bir araç

olduğunu göstermektedir. Ancak, materyal temini ve ders süresinin yeterliliği gibi unsurların iyileştirilmesi, öğrencilerin dersle olan etkileşimlerini daha da olumlu hale getirebilir.

4.1.4. Orta Gelir Grubundaki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında orta gelir grubundaki yöneticilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 10

Orta Gelir Düzeyindeki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Katılımcı		
	Yön1-Or	Yön2-Or	Yön3-Or
Olumlu anıları olan		X	X
Olumsuz anıları olan	X		X
Desteklenen		X	X
Uygulama dersi			X
Dinlendirici			X
Öğrencilerin keyif aldıkları			X
Becerilerini gösterebildikleri			X
Olumlu		X	X

Tablo 10’da belirtildiği üzere, orta gelir grubundaki 3 yöneticinin 2’si olumlu görüş belirtirken, 1’i derse ilişkin olumsuz anıları olduğundan olumsuz görüş belirtmiştir. Yön1-A derse ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Cin Ali bile çizemem, dersi hiç sevmezdim, öğretmen beni hiç sevmezdi ben de öğretmeni hiç sevmezdim. O kadar kötü hatırlıyorum ki resim derslerini, resim dersinden kalmışlığım dahi vardır. Karikatür bile çizemem.”

Yön2-A ve Yön3-A’nın olumlu görüşleri sırasıyla aşağıdaki gibidir:

“Çocukların sanatsal olarak duygu olarak gelişimini sağlaması açısından ben gerçekten olumlu bakıyorum sanata. Her ne kadar branşım din kültürü ve ahlak bilgisi olsa da; peygamberimiz döneminde resmin yasaklanması, resim yapılmaz şudur budur insanlar dini boyutta bir yerlere çekmiş asla bir Müslüman olarak sanata sanatçıya saygılıyız bu konuda ben resim heykel diye bakmıyorum o artık çok eski zamanlarda kaldı sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir diyor Atatürk bu konuda ben gerçekten sanata sanatçıya her zaman değer veriyorum kendi çocuklarımda zaten bir sanatçı özelliği ile yetişiyorlar onun için destekliyorum.”

“Görsel sanatlar dersi aslında öğrenciler için uygulama dersi olduğu için akademik derslerden bunaldıkları yerlerde dinlendirici ders, keyif aldıkları ya da becerilerini gösterebildikleri bir ders olarak görüyorum ben. Benim için hiçbir zaman harika değildi fakat birçok egzersize katılmışlığım, okul duvarlarını boyamışlığım vardır. Benim keyif aldığım bir ders haline geliyordu. Ama şöyle de bir şey var tabi ki becerisi olmayan çocuklar için de bazen zorlayıcı bir ders haline gelebiliyor. Öyle yaşantıları olan arkadaşlarım da annesine ödev yaptırmak zorunda kalan arkadaşlarım da oluyordu.”

4.1.5. Orta Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında orta gelir grubundaki öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 11

Orta Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Katılımcı		
	Öğrt1-O	Öğrt2-O	Öğrt3-O
İsim değişikliği	X		X
Keyifli	X		
Geniş kapsamlı	X		X
Alanımı seviyorum	X		
Öğrenciye farklı bakış açıları kazandıran		X	
Özgün		X	
Yetersiz ders saati			X
Atölye imkânı yok			X

Tablo 11’e göre orta gelir grubundaki öğretmenlerin 2’si isim değişikliği konusundaki fikirlerini ifade etmişlerdir. Öğrt1-O ve Öğrt3-O’nun

“..biz ilk göreve başladığımızda resim dersiydi, sonra görsel sanatlar oldu, daha kapsayıcı oldu daha güzel oldu. Bizim aldığımız eğitimi de daha güzel yansıtır oldu çünkü biz öğretmenlik okurken de ana sanat dışında başka atölyelere giriyoruz onları da daha kapsayıcı hale getirdi.”

“Görsel sanatlar isim değiştirdiğinden beri karman çorman oldu, şimdi resimdi görsel sanatlar oldu. Şimdi daha geniş kapsamlı sadece resim olmasın diğer sanat dallarıyla da alakalı resim olsun işte heykel olsun tezhip olsun geleneksel türk el sanatları da işin içinde ebru sanatı da işin içinde yani konu seçeceğiz daha geniş kapsamlı sadece eskiden resimdi, müfredatta belli başlı konular vardı şimdi daha görsel sanatlar daha geniş.”

4.1.6. Orta Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Tablo 12

Orta Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar
Olumlu	Seviyorum	35	Ö2-O, Ö5-O, Ö6-O, Ö9-O, Ö10-O, Ö11-O, Ö15-O, Ö24-O, Ö27-O, Ö28-O, Ö29-O, Ö30-O, Ö31-O, Ö33-O, Ö34-O, Ö36-O, Ö37-O, Ö40-O, Ö41-O, Ö44-O, Ö45-O, Ö46-O, Ö47-O, Ö48-O, Ö50-O, Ö53-O, Ö56-O, Ö57-O, Ö59-O, Ö61-O, Ö62-O, Ö72-O, Ö77-O, Ö79-O, Ö80-O,
	Hayal gücünü geliştiren	2	Ö2-O, Ö4-O,
	İlham veren	1	Ö4-O
	Dinlendirici- Rahatlatıcı	4	Ö4-O, Ö7-O, Ö29-O, Ö48-O,
	Güzel	7	Ö18-O, Ö26-O, Ö41-O, Ö43-O, Ö54-O, Ö80-O, Ö9-O,
	Eğlenceli	11	Ö14-O, Ö18-O, Ö19-O, Ö29-O, Ö39-O, Ö51-O, Ö54-O, Ö66-O, Ö71-O, Ö73-O, Ö79-O,
	Dünya görüşünü değiştiren	3	Ö17-O, Ö34-O, Ö61-O
	Duyguları ifade etmeye yardımcı	4	Ö21-O, Ö26-O, Ö62-O, Ö68-O,
	Zevkli	3	Ö23-O, Ö34-O, Ö66-O,
	Öğretmeni seviyorum	3	Ö40-O, Ö45-O, Ö72-O,
	Resim yapmayı seviyorum	7	Ö5-O, Ö9-O, Ö43-O, Ö47-O, Ö57-O, Ö60-O, Ö66-O,
Olumsuz	Sevmiyorum	20	Ö1-O, Ö3-O, Ö8-O, Ö12-O, Ö16-O, Ö25-O, Ö35-O, Ö38-O, Ö42-O, Ö49-O, Ö55-O, Ö58-O, Ö63-O, Ö65-O, Ö69-O, Ö70-O, Ö74-O, Ö75-O, Ö76-O, Ö78-O,
	Gereksiz bir ders	1	Ö7-O
	Resim yapmayı sevmiyorum	1	Ö9-O
	Güzel resim çizmemem	4	Ö25-O, Ö32-O, Ö44-O, Ö52-O,
	Yetenekli değilim	1	Ö41-O,
	Öğretmenin olumsuz etkisi	1	Ö42-O
	Saçma ders	2	Ö38-O, Ö75-O,
	Malzemeleri taşımak zor	1	Ö15-O,
	Zaman kaybı	1	Ö16-O,
	Boş ders	1	Ö81-O
	Ders saatinin az olması	2	Ö54-O, Ö67-O

Tablo 12'ye göre orta gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşleri hem olumlu hem de olumsuz kategoriler altında çeşitli şekillerde ifade edilmiştir. Olumlu görüşler ağırlıkta olmakla birlikte, olumsuz görüşler de önemli bir yer tutmaktadır.

Olumlu Görüşler

Olumlu kategoride yer alan 74 katılımcı, dersle ilgili çeşitli pozitif yorumlar yapmıştır. Bu kategoride en fazla belirtilen görüş, öğrencilerin dersi "seviyorum" şeklinde ifade etmeleridir (n=35). Bu, öğrencilerin dersle duygusal bir bağ kurduğunu ve dersin genel olarak olumlu algılandığını göstermektedir.

Buna göre “seviyorum” kodu kapsamında Ö11-O, Ö28-O, Ö46-O ve Ö50-O görüşlerini sırasıyla şu şekilde ifade etmiştir:

“Görsel sanatlar dersini seviyorum. En sevdiğim hobidir.”

“Ben aslında çok iyi resim çizerim ama sadece uğraşmak istediğimde büyük resimcilere bile taş çıkartabilirim. Bu yüzden bu ders en sevdiğim derstir.”

“Seviyorum çünkü resim çizmek ve daha iyi öğrenmek hoşuma gidiyor.”

“Çok seviyorum, büyüyünce yan meslek olarak ressam olmak istiyorum.”

Ayrıca, öğrencilerin dersin “eğlenceli” (n=11) ve “güzel” (n=7) olduğunu belirtmeleri, dersin öğrenciler tarafından keyif verici ve estetik açıdan tatmin edici olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

“Eğlenceli” kodu için, Ö51-O görüşünü; “İyi bir ders. Eğlenceli bir şekilde geçiyor.” şeklinde Ö66-O ise: “görsel sanatlar dersi genellikle eğlenceli zevkli geçiyor, resim çizmek hoşuma gidiyor. Genellikle ünlü ressamların resimlerine benzer çalışmalar yapıyoruz.” biçiminde ifade etmiştir.

“Güzel” kodu için, Ö26-O, Ö43-O ve Ö54-O sırasıyla görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

“Çok güzel bir ders. İnsan duygularını resme yansıtabiliyor.”

“Bence güzel bir ders çünkü resim çizmeyi seviyorum.”

“Güzel eğlenceli, hızlı geçen bir ders, derste mutluyum.”

Diğer olumlu görüşler arasında, dersin “hayal gücünü geliştiren” (n=2) ve “ilham veren” (n=1) olarak algılanması, dersin yaratıcılığı teşvik eden bir öğrenme ortamı sunduğunu göstermektedir.

“Hayal gücünü geliştiren” kodu için, Ö2-O görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Benim sevdiğim bir ders, hayal gücümü çok geliştiriyor. Hocamı da çok seviyorum.”

“İlham veren” kodu için Ö4-O’nun görüşü aşağıdaki gibidir:

“Görsel dersine abartı bir ilgi duymam. Fakat genel görüşüm resim çizmenin kişiye diğer konularda da ilham verdiğini ve kişinin kafasını toplamasına yardımcı olduğunu düşünüyorum.”

Bunun yanı sıra, dersin "*duyguları ifade etmeye yardımcı*" (n=4) olduğu ve öğrenciler tarafından "*zevkli*" (n=3) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu da görsel sanatlar dersinin, öğrencilerin kişisel ifade becerilerini geliştirmelerine olanak sağladığını ve bu süreçten keyif aldıklarını ortaya koymaktadır.

"*Duyguları ifade etmeye yardımcı*" koduna örnek olarak Ö26-O görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

"*Çok güzel bir ders. İnsan duygularını resme yansıtabiliyor.*"

"*Zevkli*" koduna ilişkin Ö26-O'nun görüşü şu şekildedir:

"*Bence çok zevkli bir ders. Zaman geçirmek çok eğlenceli.*"

Ayrıca, bazı öğrencilerin ders öğretmenini sevdiğini (n=3) belirtmesi, öğretmenin ders üzerindeki etkisinin de olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

(Ö45-O) "*Çok seviyorum, güzel, öğretmenimi de seviyorum dersimi de seviyorum.*"

Kırıçoğlu'nun da belirttiği gibi; öğretmenlik, bilgi ve deneyimle birlikte öğrenciyle doğrudan ilişki kurmayı gerektiren saygın bir insan bilimidir. Buna bir de sanatçı duyarlılığı eklendiğinde, sanatçı öğretmenin önemi ve değeri kendiliğinden ortaya çıkar (s.227).

Olumsuz Görüşler

Olumsuz kategoride ise 35 katılımcı, dersle ilgili negatif görüşlerini paylaşmıştır. Bu grupta en yaygın olarak dile getirilen görüş, dersin "*sevilmediği*" (n=20) yönündedir. Bu, bazı öğrencilerin dersle ilgili olumsuz duygular geliştirdiğini ve dersten hoşlanmadıklarını göstermektedir.

Aşağıda ders için belirtilen "sevmiyorum" koduna ilişkin öğrenci görüşlerine örnekler verilmiştir.

Ö1-O "*Dersi pek sevmesem de yine de yapmaya çalışıyorum, çünkü renkli teması hoşuma gitmiyor. Onları boyamamız gerekiyor.*"

Ö3-O "*Açıkçası görsel sanatlar dersini hiç sevmiyorum. Resim çizmek benlik değil. Resim dersi aşırı sıkıcı. (Sevmiyorum)*"

Ö8-O "*Görsel dersini fazla sevmiyorum.*"

Bunun yanı sıra, bazı öğrenciler dersin "gereksiz" (n=1), "saçma" (n=2) ve "zaman kaybı" (n=1) olduğunu ifade etmişlerdir. Bu tür görüşler, dersin öğrenciler tarafından değerli

görülmendiğini ve onların genel eğitim hedefleriyle bağlantısını kurmakta zorlandıklarını ortaya koymaktadır.

“Gereksiz” kodu için Ö7-O’nun görüşü: “Çok gerek var mı bilmiyorum ama bence gerek yok dinlenmemiz için güzel bir ders” şeklindedir.

Ö75-O konuyla ilgili olumsuz görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Görsel dersini pek sevmiyorum. Genellikle çok sıkıcı oluyor. Çizdiğimiz resimler bence çok saçma.”

Ayrıca, bazı öğrenciler "güzel resim çizmemem" (n=4) ve "yetenekli değilim" (n=1) gibi yorumlar yaparak, kendilerinin ders için yeterli yeteneğe sahip olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu da öğrencilerin, dersin gerektirdiği becerilerle ilgili özgüven eksikliği yaşadıklarını göstermektedir.

Bu konuyla ilgili Ö9-O görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Görsel sanatlar dersini seviyorum gayet güzel bir ders ama tek sıkıntım resim yapmayı sevmiyorum.”

Diğer yandan, öğretmenin olumsuz etkisi (n=1) ve malzemeleri taşımanın zorluğu (n=1) gibi faktörler de dersin olumsuz algılanmasına katkıda bulunmuştur.

“Öğretmenin olumsuz etkisi” koduna örnek olarak Ö42-O “Ben görsel sanatlar dersini çok sevmem hatta hiç sevmem. Hocamız da çok bilmiş. Öğretmen saçma sapan sorular soruyor. Burç gibi.”

“Malzemeleri taşımanın zorluğu” için Ö15-O “Seviyorum ama okula gelip giderken çantasını taşıırken zor oluyor.” ifadelerini kullanmıştır.

Sonuç olarak, orta gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşleri büyük ölçüde olumlu olsa da, bazı öğrencilerin dersti anlamlı bulmadıkları ve kendi ifadeleriyle beceri yetersizliği gibi sebeplerle olumsuz duygular geliştirdikleri gözlemlenmektedir. Bu durum, dersin içeriği ve öğretim yöntemlerinin öğrenci ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre gözden geçirilmesi gerektiğini işaret edebilir. Dersin, yaratıcılık, estetik gelişim ve duygusal ifade gibi alanlarda öğrenciler için sunduğu fırsatların vurgulanması ve bu alanlarda öğrencilere destek sağlanması, olumsuz algıların azaltılmasına yardımcı olabilir.

4.1.7. Üst Gelir Grubundaki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında üst gelir grubundaki yöneticilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 13

Üst Gelir Düzeyindeki Yöneticilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Yön1-Ü	Katılımcı	
		Yön2-Ü	Yön3-Ü
Atölye imkânı mevcut	X		
Yetersiz ders saati	X		X
Olumsuz anıları olan		X	
Önemli	X	X	X
Yetenekli öğrencilerin keşfedilmesini sağlayan		X	
Vizyon katan		X	
Sanata ilgi uyandıran		X	

Tablo 13'e göre üst gelir grubundaki yöneticilerin tamamı dersi önemli görmektedir.

Yön2-Ü: *"Tabi önemli bir ders, yetenekli öğrencilerin keşfedilmesi açısından, bir vizyon katmak açısından çocuklara sanata ilgi uyandırmak açısından önemli."* ifadelerini kullanmıştır.

Yön1-Ü üst gelir grubunu belirterek, bu bölgelerde atölye imkânının olmasını önemli bulduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

"Buradaki okullarda görsel sanatlar dersi için atölyemiz var. Son derece güzel. Bu açıdan iyi."

'Yetersiz ders saati' koduna ilişkin Yön1-Ü ve Yön3-Ü'nün görüşleri sırasıyla aşağıdadır:

"Ders saatinin az olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerimiz bir ders saati içerisinde yetiştirmeye çalışıyorlar. Konuyu anlatım zaten başladım diyene kadar zil çalıyor ve resimler hep eve ödev olarak veriliyor. Evde tamamlanması gerekiyor. Değişik teknikte çalışmalar yapamıyorlar benim gördüğüm kadarıyla. Ders saatlerinin bence artması gerekiyor."

"Dersin bir saat olması yeterli değil. Bilgisayar temelli derslerin, görsel sanatlar, müzik gibi derslerin ders saatlerinin arttırılması gereklidir."

Yön2-Ü derse ilişkin olumsuz anılarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Yani idareci olaraktan ziyade, benim için olumsuz şeyler hatırlatıyor resim dersi, resim defteri bul, boya bul vs. olumsuz duyguları hatırlatıyor.”

4.1.8. Üst Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında üst gelir grubundaki öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 14

Üst Gelir Grubundaki Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Öğrt1-Ü	Katılımcı	
		Öğrt2-Ü	Öğrt3-Ü
Çok değerli	X		
Önemsiz görülen	X	X	
Anlamına uygun işlenemeyen		X	
Yetersiz ders saati		X	X
Sınav odaklı sistem	X	X	

Tablo 14’e göre, üst gelir grubundaki öğretmenlerin 2’si dersi *önemsiz görülen* bir ders olarak nitelemiştir. Bunun da sebebinin *sınav odaklı sistem* olduğu görüşünü ifade etmiştir. Buna göre Öğrt1-Ü ve Öğrt2-Ü’nün görüşleri aşağıda sırasıyla şöyle belirtilmiştir:

“...maalesef toplumda zaman geçirmek ve diğer derslerin yanında önemsizmiş gibi velilerce algılanmaktadır. Zira spor alanlarında da yaşanan kopmaların bu sebebi yarış niteliğinde olan lgs, ayt, tyt gibi sınavlardır.”

“...bizim eğitim sistemimiz sınav odaklı bir sistem olduğu için veli öğrenci hatta okuldaki idare ve öğretmen bile bu tür derslere çok gerekli gözüyle bakmıyor, bakmadığı için burada bir sıkıntı var.”

Yetersiz ders saati kodu için Öğrt2-Ü *“... hem ders saati bir saat...”* şeklinde belirtirken Öğrt3-Ü görsel sanatlar dersi hakkındaki genel görüşünü *“Saati çok az olması.”* şeklinde ifade etmiştir.

Öğrt1-Ü *çok değerli* bir ders kodunu şu şekilde açıklamıştır:

“Görsel sanatlar dersi belki de diğer derslerden daha önemli olacak kadar; çocukların hayat görüşünü değiştirecek, onlara kişilik kazandıracak, yeteneklerini ortaya çıkaracak,

onları sosyalleştirecek, yaratıcı düşüncelerini sağlayacak, dünya ve kültür hazinelerine sahip çıkmalarını önemsetecek değerli bir derstir.”

4.1.9. Üst Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında üst gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 15

Üst Gelir Grubundaki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar
Olumlu	Güzel	4	Ö1-Ü, Ö12-Ü, Ö15-Ü, Ö25-Ü
	Dersi seviyorum	8	Ö14-Ü, Ö15-Ü, Ö16-Ü, Ö18-Ü, Ö19-Ü, Ö20-Ü, Ö26-Ü, Ö33-Ü
	Eğlenceli	1	Ö23-Ü
	Güzel resim çiziyorum	2	Ö14-Ü, Ö18-Ü
	Resim yapmayı seviyorum	4	Ö19-Ü, Ö20-Ü, Ö21-Ü, Ö32-Ü,
	Öğretici	2	Ö16-Ü, Ö20-Ü
	Gerekli	1	Ö31-Ü
	Kafa dağıtan	1	Ö33-Ü
	Sıkıcı	4	Ö1-Ü, Ö6-Ü, Ö11-Ü, Ö21-Ü
	Eğlenceli değil	2	Ö1-Ü, Ö16-Ü
Olumsuz	Öğretmenin olumsuz etkisi	9	Ö2-Ü, Ö3-Ü, Ö5-Ü, Ö7-Ü, Ö17-Ü, Ö25-Ü, Ö26-Ü, Ö32-Ü, Ö35-Ü
	Zorunlu bir ders	3	Ö2-Ü, Ö4-Ü, Ö11-Ü
	Malzeme israfı	1	Ö6-Ü
	Kötü	3	Ö7-Ü, Ö8-Ü, Ö24-Ü
	Yetenekli değilim	3	Ö9-Ü, Ö10-Ü, Ö30-Ü
	Sevmiyorum	10	Ö3-Ü, Ö9-Ü, Ö10-Ü, Ö17-Ü, Ö25-Ü, Ö27-Ü, Ö29-Ü, Ö30-Ü, Ö34-Ü, Ö35-Ü
	Sınav kaygısı	3	Ö2-Ü, Ö6-Ü, Ö7-Ü
	Gereksiz / boş	4	Ö2-Ü, Ö13-Ü, Ö27-Ü, Ö31-Ü
	Yorucu	1	Ö28-Ü

Veriler, öğrencilerin derse yönelik hem olumlu hem de olumsuz değerlendirmeler yaptığını göstermektedir. Tablo 15’e göre üst gelir grubundaki öğrencilerin büyük çoğunluğu görüşünü olumsuz bir cevaptan yana kullanmıştır. “Sevmiyorum” ve “öğretmenin olumsuz etkisi” başlıklı kodlarda yığılmalar mevcuttur. “Sevmiyorum” ve “öğretmenin olumsuz etkisi” koduna ilişkin 3 farklı okuldaki öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö3-Ü “Sevmiyorum. Çünkü hocamız çok katı ve resim yeteneğimiz olmamasına rağmen o kadar emek verdiğimiz resimleri beğenmeyip yenisini yaptırıyor. 5- 6 defa falan (resim defterim bitirdi.)”

Ö17-Ü “İyi bir ders ama pek sevmiyorum. Derste arkadaşlarım ile eğleniyorum. Ama öğretmen ders işlerken dersten nefret ediyorum.”

Ö25-Ü “Görsel dersini sevmiyorum, hoca çok kızıyor, hoca zevksiz normalde ders çok güzel.”

Ö35-Ü “Bir aralar ilgim vardı (2021-2022) sevmiyorum çünkü hocadan dolayı.”

Olumlu değerlendirmeler bağlamında, öğrencilerin bir kısmı görsel sanatlar dersini "güzel" (n=4), "eğlenceli" (n=1) ve "öğretici" (n=2) olarak nitelendirmiştir. Ayrıca, dersin sevilmesi (n=8), resim yapma eyleminin beğenilmesi (n=4), ve öğrencilerin kendi sanatsal yeteneklerini olumlu değerlendirmesi (n=2) gibi ifadeler, dersin bu grup için olumlu bir deneyim sunduğunu ve sanatsal becerilerin geliştirilmesine katkı sağladığını düşündürmektedir. Bunun yanında, dersin "kafa dağıtıcı" (n=1) ve "gerekli" (n=1) olduğu yönündeki görüşler, görsel sanatlar dersinin öğrenciler için sadece bir sanatsal aktivite olmanın ötesinde, zihinsel bir rahatlama unsuru olarak değerlendirildiğini de ortaya koymaktadır.

Buna göre en çok tekrarlanan 3. Kod olan “dersi seviyorum” koduna ilişkin görüşler şu şekilde belirtilmiştir:

Ö14-Ü “Görsel sanatlar dersini seviyorum. Çünkü resim dersini çok seviyorum. Eğlenceli resimler çiziyoruz.”

Ö16-Ü “Görsel sanatlar dersini seviyorum çünkü bu derste resim çizmek ve yaratıcılığımızı kullanmak bana eğlenceli geliyor.”

Ö20-Ü “Resim çizmeyi çok severim bundan dolayı dersi çok severim, hem yeni şeyler öğreniyorum.”

Buna karşın, olumsuz değerlendirmeler de dikkate değerdir. Bazı öğrenciler, görsel sanatlar dersini "sıkıcı" (n=4) ve "eğlenceli değil" (n=2) olarak tanımlarken, öğretmenin olumsuz etkisinden (n=9) söz edenler de olmuştur. Bu durum, öğretmen-öğrenci etkileşiminin ve kullanılan öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin ders algıları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, bazı öğrenciler dersin "zorunlu bir ders" olması (n=3), "malzeme israfı"na yol açtığı (n=1) ve "gereksiz" olduğu (n=4) yönünde eleştirilerde bulunmuştur. Bu değerlendirmeler, öğrencilerin dersin içeriği ve uygulama biçimi hakkında eleştiriler geliştirdiklerini ve dersin anlamlı bir öğrenme deneyimi sunmadığını düşündüklerini göstermektedir. Ek olarak, öğrencilerin bir kısmı kendilerini görsel sanatlar

alanında "yetenekli değil" (n=3) ve dersi "sevmiyorum" (n=10) şeklinde tanımlamıştır; bu da öğrencilerin kendi sanatsal yeterlilikleri hakkındaki olumsuz algılarının dersle olan ilişkilerini olumsuz etkileyebileceğini düşündürmektedir. Son olarak, dersin "sınav kaygısı" (n=3) ve "yorucu" (n=1) olarak tanımlanması, bazı öğrencilerin ders sırasında duygusal zorluklar yaşadığını işaret etmektedir.

“Zorunlu bir ders” kodu için Ö4-Ü ve Ö11-Ü’nün görüşleri sırasıyla aşağıda ifade edilmiştir:

“Kötü yönde görüşlerim var. Çünkü görsel dersi zorunlu ve ben girmek istemiyorum. Girmedığım zaman notum kırılıyor ve ortalamam düşüyor. Zorla resim yaptırılıyor.”

“Yani sıkıcı ve zorunlu resim çizmek çok sinir bozucu.”

Dersin yorduşuna dair son görüş ise şu şekilde ifade edilmiştir:

Ö28-Ü “Görsel sanatlar dersi çocukların yeteneklerini keşfetmesine yol açsa da bazen çok fazla ödev ve sorumluluğun arasında verilen resim ödevleri bizi yoruyor.”

Genel olarak, üst gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşleri, dersin sanatsal, eğitici ve rahatlatıcı yönlerini olumlu bulanlar ile dersi gereksiz, zorlayıcı ve motivasyon kırıcı olarak değerlendirenler arasında çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılıklar, ders içeriğı ve öğretim yöntemlerinin öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına daha uygun hale getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt, orta ve üst gelir grubundaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersi öğretim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme durumu ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri nasıldır?

4.2.1. Alt, Orta ve Üst Gelir Grubundaki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının “Hedef” Boyutuna İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt, orta ve üst gelir grubundaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersi öğretim programının “hedef” boyutuna ilişkin verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Yöneticilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Okulunuzda görsel sanatlar dersinin genel amacı doğrultusunda ne tür etkinlikler yapılıyor?

Tablo 16

Yöneticilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Katılımcılar			(n)
Hedef		Alt	Orta	Üst	
	Yarışmalar	Yön2- A, Yön3- A	Yön1-Or, Yön2-Or	Yön1-Ü, Yön3-Ü	6
	Sergiler	Yön1- A	Yön1-Or, Yön2-Or, Yön3-Or	Yön2-Ü,	5
	Önemli gün ve haftalar için etkinlikler	Yön1- A Yön2- A Yön3- A	Yön2-Or		4
	Müfredata göre			Yön3-Ü	1

Tablo 16’ya göre, yöneticilerin en çok tekrarladığı hedef kapsamındaki etkinlik; ‘yarışmalar’dır. Tüm gelir düzeylerinden yöneticiler bu koda vurgu yapmıştır. Bu durum, yarışmaların her sosyoekonomik düzeyde önemli bir hedef gerçekleştirme aracı olarak görüldüğünü gösterir. Buna göre, Yön3- A düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Gerek okulumuzda gerekse ilçe bünyesinde zaten sürekli bu önemli günlerle ilgili yarışmalar düzenlenebiliyor. Onun haricinde zaten resim hocamız kendisi çocukların kendi içlerinde sınıf içinde etkinlikler yapılıyor. Bunlara ayrıca önem veriyoruz. Artı sergiler düzenliyoruz. Etkinlikler düzenleniyor. Çeşitli aktiviteler yapılıyor, önem veriliyor yani.”

Tabloya göre, En sık tekrarlanan 2. Kod ‘sergiler’dir. Özellikle orta gelir grubundaki okullarda daha fazla dile getirilmiştir. Buna göre

Yön2-Or:

“Özellikle yarışmalara katılıyoruz, milli eğitim bakanlığı sık sık böyle önemli gün ve haftalar yarışmalarına resimler istediğinde katılıyoruz. Sergilerimiz oluyor resim dersiyle ilgili, sergilerimizi açıyoruz. Antares gibi alışveriş merkezlerinde sergiliyoruz, güzel de oluyor. İlçe milli eğitimden kaymakamımız falan, il mili eğitim müdürümüz bazen sergilerimize teşrif ediyor. Çocukları da motive ediyor bu durum, marifet iltifata tabiidir diyerekten onların da hoşuna gidiyor. Daha böyle heyecanla çünkü sadece onlara kalmıyor o eserler başkaları tarafından beğenilme duygusu, çocukların hoşuna gittiği için bu tür etkinlikler yapıyoruz.”

Yön1-A’ya göre ise:

“Sergi açmaya çalışıyoruz. Öğrencilerin yapmış olduğu resimlerden bayram günleri özel günlerden şimdi sene sonunda da bir sergimiz olacak Tübitak sergimizin yanı sıra görsel sanatlar sergimiz de olacak, çocuk geliyor, resminin başında duruyor, geçen sene 24 kasımda öğretmenlerini çizdiler baka baka canlandırma yaptılar, o çok eğlenceli bir etkinlik olmuştu. O tip sergilerle elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Eskiden pictes bize malzeme gönderiyordu bu seneye kadar, bizde onları paylaşıyorduk, kartonundan tutun pastel, sulu, kuru boya her şeyini gönderiyorlardı. Yabancı öğrenci sayısına göre gönderiyorlardı. Bu sene gelmedi.”

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersi öğretim programının amaçlarına yönelik ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?

Tablo 17

Öğretmenlerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Katılımcılar			(f)
		Alt	Orta	Üst	
Hedef	Müfredata göre	Öğrt1-A	Öğrt1-Or, Öğrt2-Or	Öğrt2-Ü	4
	Boyama teknikleri	Öğrt3-A	Öğrt2-Or, Öğrt3-Or	Öğrt3-Ü	4
	Etkinlik çeşitliliği	Öğrt1-A	Öğrt1-Or, Öğrt2-Or		3
	Sanat tarihi	Öğrt2-A	Öğrt1-Or	Öğrt2-Ü	3
	Görsel sanatları seven bireyler yetiştirmek	Öğrt2-A		Öğrt1-Ü, Öğrt2-Ü	3
	Müze bilinci	Öğrt2-A		Öğrt1-Ü, Öğrt2-Ü	3
	Sanat kavramları	Öğrt2-A		Öğrt3-Ü	2
	Görsel sanatlar kültürü			Öğrt1-Ü, Öğrt3-Ü	2
	Atık malzeme değerlendirme	Öğrt3-A	Öğrt3-Or		2
	Grafik konularını içeren	Öğrt2-A		Öğrt1-Ü,	2
	Çocukların imkanları dahilinde	Öğrt1-A	Öğrt3-Or		2
	Uygulama ağırlıklı	Öğrt1-A			1
	Renk bilgisi	Öğrt2-A			1
	Mevsim etkinlikleri	Öğrt3-A			1
	Tuval çalışmaları	Öğrt3-A			1
	Reprodüksiyon			Öğrt2-Ü	1

Tablo 17’ye göre, alt, orta ve üst kesimde en çok tekrarlanan ‘müfredata göre’ ve ‘boyama teknikleri’ olmuştur.

Öğrt1- A’nın ‘müfredata göre’ koduna ilişkin görüşü şu şekildedir:

“Dersleri zaten müfredata göre işliyorum, dersimiz zaten etkinlik ağırlıklı bir ders, uygulama ağırlıklı bir ders, çocukların etkin katılımı olan bir ders, çocukların imkanları dahilinde farklı malzemeler kullanmaya çalışıyoruz. Farklı teknikleri öğretmeye çalışıyorum

hem de çocukların farklı şeyleri görmesi denemesi hem de dersten keyif almaları anlamında... getirebilecekleri malzemeler istemeye çalışıyorum. Minimumda istiyorum. Atölyemizde de var az çok bazı malzemelerimiz, bizde kendimiz veriyoruz onlara destek oluyoruz mümkün oldukça. Okulda var şu an ufak tefek kendimizden de verdiğimiz oluyor. Bazı çocukların ilgisi yok tabi, maddi durumu olsa da getirmiyor, işin o boyutu da var, hiçbir şekilde getirmeyen öğrenciler de oluyor. Mümkün olduğunca fazla etkinlik yaptırmaya çalışıyorum, ders saati de biliyorsunuz 1 saat olduğu için, zümrelerde bu konu sıkça konuşuluyor ama herhangi bir çözüm yok, bununla alakalı bir çalışma görmedim.”

‘Sanat tarihi’ koduna göre Öğrtl- Or’un görüşleri şöyledir:

“3 boyutlu çalışmalar yapıyoruz, farklı teknikler kullanıyoruz, sanat tarihi anlatıyoruz, ki zaten artık müfredatta da sanat tarihi var dolayısıyla örnekler gösterip yaptırmak gibi oluyor.”

Öğrencilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersinde ne tür etkinlikler/çalışmalar yapıyorsunuz?

Tablo 18

Öğrencilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Alt Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (alt)
Hedef	Karakalem/ çizim	26	Ö1A, ÖA4, ÖA6, Ö8A, ÖA10, Ö12A, Ö14A, Ö15A, Ö16A, Ö18A, Ö19A, Ö21A, Ö22A, Ö24A, Ö31A, Ö32A, Ö39A, Ö40A, Ö43A, Ö44A, Ö46A, Ö49A, Ö51A, Ö52A, Ö53A, Ö54A
	Boyama	14	Ö8A, Ö17A, Ö18A, Ö21A, Ö24A, Ö26A, Ö27A, Ö28A, Ö29A, Ö31A, Ö35A, Ö42A, Ö43A, Ö45A,
	Yaprak baskısı	6	Ö36A, Ö37A, Ö38A, Ö47A, Ö48A, Ö54A
	Test çözmek	6	Ö16A, Ö19A, Ö20A, Ö21A, Ö30A, Ö31A,
	Özel gün etkinlikleri	4	ÖA5, Ö11A, Ö12A, Ö14A,
	Karikatür	4	Ö2A, Ö3A, Ö4A, Ö39A,
	Müfredata uygun	3	Ö13A, Ö34A, Ö41A,
	Perspektif	2	Ö25A, Ö36A,
	Yarışmalar	1	ÖA7,
	İmgesel	1	Ö33A,

Tablo 19

Öğrencilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Orta Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (orta)
Hedef	Çizim/ karakalem	17	Ö7-Or, Ö15-Or, Ö19-Or, Ö20-Or, Ö31-Or, Ö32-Or, Ö39-Or, Ö42-Or, Ö45-Or, Ö48-Or, Ö49-Or, Ö52-Or, Ö55-Or, Ö68-Or, Ö78-Or, Ö80-Or, Ö82-Or,
	Boyama	17	Ö7-Or, Ö9-Or, Ö18-Or, Ö24-Or, Ö25-Or, Ö30-Or, Ö35-Or, Ö36-Or, Ö37-Or, Ö48-Or, Ö52-Or, Ö54-Or, Ö58-Or, Ö62-Or, Ö64-Or, Ö67-Or, Ö69-Or,
	Müfredat	14	Ö4-Or, Ö5-Or, Ö6-Or, Ö8-Or, Ö13-Or, Ö14-Or, Ö16-Or, Ö28-Or, Ö41-Or, Ö43-Or, Ö61-Or, Ö77-Or, Ö78-Or, Ö79-Or,
	Çizgi çalışması	8	Ö2-Or, Ö10-Or, Ö11-Or, Ö12-Or, Ö17-Or, Ö46-Or, Ö75-Or, Ö76-Or,
	Röprodüksiyon	7	Ö1-Or, Ö10-Or, Ö17-Or, Ö21-Or, Ö22-Or, Ö66-Or, Ö72-Or,
	Örüntü	6	Ö23-Or, Ö26-Or, Ö34-Or, Ö46-Or, Ö56-Or, Ö59-Or
	Yer- Mekân	4	Ö23-Or, Ö27-Or, Ö44-Or, Ö57-Or
	Oran- Orantı	4	Ö38-Or, Ö56-Or, Ö57-Or, Ö60-Or
	Model çizimi	4	Ö27-Or, Ö29-Or, Ö47-Or, Ö50-Or
	Önemli gün ve haftalar	3	Ö3-Or, Ö12-Or, Ö73-Or,
	3 boyutlu çalışmalar	2	Ö74-Or, Ö81-Or,
	Serbest Etkinlik	2	Ö51-Or, Ö63-Or,

Tablo 20

Öğrencilerin “Hedef” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Üst Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (üst)
Hedef	Resim çizmek	9	Ö4-Ü, Ö7-Ü, Ö8-Ü, Ö11-Ü, Ö12-Ü, Ö23-Ü, Ö30-Ü, Ö33-Ü, Ö34-Ü
	Müfredat	7	Ö1-Ü, Ö2-Ü, Ö5-Ü, Ö6-Ü, Ö10-Ü, Ö31-Ü, Ö35-Ü
	Kolaj	7	Ö14-Ü, Ö16-Ü, Ö20-Ü, Ö21-Ü, Ö25-Ü, Ö26-Ü, Ö27-Ü
	Röprodüksiyon	4	Ö16-Ü, Ö22-Ü, Ö25-Ü, Ö26-Ü
	Önemli gün ve haftalar	4	Ö3-Ü, Ö6-Ü, Ö9-Ü, Ö28-Ü
	Boyama	1	Ö1-Ü
	Çizgi çalışması	1	Ö32-Ü

4.2.2. Alt, Orta, Üst Gelir Grubundaki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının “İçerik” Boyutuna İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt, orta ve üst gelir grubundaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersi “içerik” boyutuna ilişkin verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Yöneticilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersinin içeriği öğrencinin günlük yaşamına ve dünya görüşüne ne gibi etkiler sağlamaktadır?

Tablo 21

Yöneticilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Katılımcılar			f
		Alt	Orta	Üst	
	Katkısı çok büyük bir ders	Yön3- A	Yön2-Or	Yön1-Ü Yön2-Ü Yön3-Ü	5
İçerik	Hiçbir fikrim yok	Yön1- A Yön2- A			2
	Hiçbir işe yaramıyor		Yön1-Or		1

Tablo 21’e göre, yöneticilerin en çok tekrarladığı içerik ‘katkısı çok büyük bir ders’ olmuştur. Yön3- A görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“İlk soruda da bahsettiğim gibi, bence görsel sanatlar gibi sanat içerikli dersler çocukların yani kendi mesela bizim okullarımızda mesela bu bölge için söylüyorum özellikle en sıkıntı yaşadığımız konu davranış değiştirme konusu, davranış problemlerimiz var, bu dersleri biz niye kullanıyoruz, daha doğrusu neye hizmet ediyor bizim için, onların sakinleşmesini ve davranışlarının düzenlenmesine sebep oluyor. Çocuklar aslında genel manada akademik olarak başarısız çocuklarımız, bizim okulumuz için söylüyorum. Ama o derslerde kendilerini gösterebilen çocuklar mutlu oluyorlar. Yani katkısı büyük bize diyebilirim.”

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara şu soru(lar) kapsamında ulaşılmıştır:

- I. *Görsel sanatlar dersi programının öğrenme alanı kapsamında ne düşünüyorsunuz?*
- II. *Görsel sanatlar dersinin içeriği öğrencinin günlük yaşamına ve dünya görüşüne ne gibi etkiler sağlamaktadır?*

Tablo 22

Öğretmenlerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar			f
		Alt	Orta	Üst	
İçerik (I)	Geniş kapsamlı	Öğrt1-A, Öğrt2-A, Öğrt3-A		Öğrt1-Ü	4
	Yetersiz		Öğrt2-Or	Öğrt2-Ü	2
	Öğretmenin kapsamına göre yeterli			Öğrt3-Ü	1
	Multidisipliner	Öğrt1-A			1
	Güncel	Öğrt1-A			1
	Önemsenmiyor		Öğrt3-Or		1
	Estetik algı gelişir	Öğrt1-A	Öğrt1-Or, Öğrt2-Or	Öğrt1-Ü	4
	Olumlu bir bakış açısı gelişir		Öğrt2-Or	Öğrt1-Ü, Öğrt3-Ü	3
	Duyarlılık kazanır	Öğrt3-A	Öğrt1-Or		2
	Empati yeteneği gelişir	Öğrt3-A		Öğrt1-Ü	2
İçerik (II)	Hayat görüşü gelişir	Öğrt1-A		Öğrt1-Ü	2
	Etkilemiyor		Öğrt3-Or	Öğrt2-Ü	2
	Motor kasları gelişir	Öğrt3-A			1
	Görsel zekâ gelişir	Öğrt3-A			1
	Dikkatli bireyler yapar	Öğrt2-A			1
	Yetenekleri gelişir	Öğrt1-A			1
	Sanatın evrensel olduğunu anlar	Öğrt2-A			1
	“Lüzumsuz”		Öğrt1-Or		1

Tablo 22’deki; öğretmen görüşlerine göre, görsel sanatlar dersi öğretim programının içeriği genel olarak olumlu bir şekilde değerlendirilmiştir. Özellikle alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenler, programın içeriğini geniş kapsamlı, multidisipliner ve güncel bulmakta; estetik algı, empati, duyarlılık ve hayat görüşü gibi bireysel ve sosyal becerilere katkı sağladığını ifade etmektedirler. Bu durum, öğretim programının çok yönlü yapısının alt gruptaki öğretmenler tarafından daha işlevsel görüldüğünü göstermektedir.

İçerik (I) için Öğrt1-Ü’nün görüşü aşağıdaki gibidir:

“Görsel sanatlar eğitimi içerisinde öğrenciler, çeşitli tarihsel dönemleri içerisinde tarz biçim ve kültürlerden oluşan farklılıkları öğrenirler. Sanat akımları arasında farklılıkları gözlemlerler. Görsel sanatlar içerisinde yer alan resim, seramik, çini, heykel, fotoğrafçılık, mimari hakkında görüş sahibi olma becerisi kazanırlar. Öğrenme alanlarının a) görsel iletişim ve biçimlendirme b) kültürel miras c) sanat eleştirisi ve estetik bölümlerinde incelenmesi çocukların daha kapsamlı şekilde sanat eğitimi ile kucaklaşmasını sağlamıştır.”

Orta gelir grubundaki öğretmenlerin bir kısmı içerik konusunda olumsuz bir yaklaşım sergilemiş; programı yetersiz bulduklarını, öğrenciler üzerinde etkili olmadığını ve hatta gereksiz (lüzumsuz) olduğunu dile getirmişlerdir. Üst gelir grubundaki öğretmenler ise estetik gelişim, olumlu bakış açısı ve empati gibi kazanımların altını çizerken, bazıları içeriğin yetersizliğine vurgu yapmıştır. Bu durum, öğretim programına yönelik algıların sosyoekonomik bağlamda farklılık gösterebildiğini ve öğretmenlerin deneyimleri ile beklentilerinin bu algıları şekillendirdiğini göstermektedir. İçeriğin öğrencilerin yaşamına etkisine dair olumlu ifadelerin ağırlıkta olması, programın bireyde estetik duyarlılık, empati ve olumlu tutumlar geliştirme açısından potansiyel taşıdığını ortaya koymaktadır. Ancak içeriğin etkisiz bulunduğu ya da önemsenmediği görüşlerin varlığı, programın uygulanma sürecinde yaşanan bazı sorunlara da işaret etmektedir.

İçerik (II) için Öğrt2-Or'un görüşü aşağıdaki gibidir:

“Ben bunu derslerde de çocuklara çok fazla söylüyorum çünkü çocuklardan genelde bizim dersimiz özellikle son 5 senedir “lüzumsuz” algılanmaya başlandı. Dolayısıyla işimize de yaramayacağını düşünüyorlar hatta bu liseye giriş sınavlarına hazırlanmaya ve bu tarz yetenekle ilgili branş alan derslerini arka planda tutmaya çalışıyorlar. Daha dün konuştum hatta; kendi estetik algını geliştirirsin, evine en basitinden bir obje alırken bile daha farklı yaklaşırsın ya da herhangi bir toplumsal olay olduğunda daha duyarlı daha hassas yaklaşabilirsin diye belirtiyorum ama ne yazık ki biraz değişiyor.”

Öğrencilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersinde yaptığınız çalışmalar, günlük yaşamınızda ne şekilde işe yarıyor?

Tablo 23

Öğrencilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Alt Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (alt)
İçerik	Hayal gücünü geliştiriyor	15	Ö2-A, Ö4-A, Ö5-A, Ö6-A, Ö8-A, Ö14-A, Ö20-A, Ö33-A, Ö34-A, Ö36-A, Ö46-A, Ö48-A, Ö49-A, Ö54-A, Ö55-A,
	İşime yaramıyor	10	Ö3-A, Ö16-A, Ö23-A, Ö25-A, Ö26-A, Ö27-A, Ö28-A, Ö31-A, Ö35-A, Ö50-A,
	Daha iyi çizim yapmaya	7	Ö8-A, Ö17-A, Ö24-A, Ö34-A, Ö41-A, Ö45-A, Ö53-A,
	Estetik bir zevk kazandırıyor	3	Ö18-A, Ö19-A, Ö21-A,
	Duyguları ifade	3	Ö39-A, Ö42-A, Ö44-A,
	Kıyafet tercihine	2	Ö1-A, Ö19-A,
	El becerisinin gelişmesi	1	Ö33-A,
	Oran oranlı- ölçü bilgisi	1	Ö32-A,
	Sanat eserlerini anlamak	1	Ö40-A,
	Farklı bakış açısı	1	Ö29-A,

Tablo 24

Öğrencilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Orta Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (Orta)
İçerik	İşime yaramıyor	28	Ö3-Or, Ö4-Or, Ö7-Or, Ö8-Or, Ö12-Or, Ö16-Or, Ö23-Or, Ö33-Or, Ö34-Or, Ö37-Or, Ö41-Or, Ö42-Or, Ö48-Or, Ö50-Or, Ö51-Or, Ö54-Or, Ö63-Or, Ö65-Or, Ö67-Or, Ö71-Or, Ö73-Or, Ö74-Or, Ö75-Or, Ö76-Or, Ö77-Or, Ö79-Or, Ö80-Or, Ö81-Or,
	Daha iyi çizim yapmaya	19	Ö5-Or, Ö6-Or, Ö10-Or, Ö11-Or, Ö13-Or, Ö18-Or, Ö19-Or, Ö22-Or, Ö30-Or, Ö31-Or, Ö38-Or, Ö40-Or, Ö47-Or, Ö52-Or, Ö56-Or, Ö68-Or, Ö70-Or, Ö72-Or, Ö82-Or,
	Boş zaman aktivitesi	4	Ö9-Or, Ö14-Or, Ö15-Or, Ö45-Or,
	Farklı bir bakış açısı	4	Ö1-Or, Ö17-Or, Ö22-Or, Ö53-Or,
	Oran orantı- ölçü bilgisi	3	Ö25-Or, Ö46-Or, Ö59-Or,
	Multidisipliner bir bakış açısı	3	Ö39-Or, Ö61-Or, Ö64-Or,
	Hayal gücünü geliştiriyor	2	Ö26-Or, Ö27-Or,
	Renk bilgisi	2	Ö28-Or, Ö36-Or,
	El becerisinin gelişmesi	2	Ö29-Or, Ö49-Or,
	Araştırma isteği uyandırıyor	1	Ö24-Or,
	İfade gücü	1	Ö32-Or,
	Duyguları ifade	1	Ö66-Or,
	Estetik bir zevk kazandırıyor	1	Ö62-Or,

Tablo 25

Öğrencilerin “İçerik” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Üst Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (üst)
İçerik	İşime yaramıyor	29	Ö1-Ü, Ö2-Ü, Ö3-Ü, Ö4-Ü, Ö5-Ü, Ö6-Ü, Ö7-Ü, Ö8-Ü, Ö9-Ü, Ö10-Ü, Ö11-Ü, Ö12-Ü, Ö13-Ü, Ö17-Ü, Ö18-Ü, Ö21-Ü, Ö22-Ü, Ö23-Ü, Ö24-Ü, Ö25-Ü, Ö26-Ü, Ö27-Ü, Ö29-Ü, Ö30-Ü, Ö31-Ü, Ö32-Ü, Ö33-Ü, Ö34-Ü, Ö35-Ü,
	Yeteneği/ yaratıcılığı geliştiriyor	3	Ö14-Ü, Ö16-Ü, Ö19-Ü,
	Daha iyi çizim	2	Ö14-Ü, Ö19-Ü,
	Genel kültür artırıcı	1	Ö28-Ü,
	Meslek seçimine yardımcı	1	Ö33-Ü,

Tablo 23, 24 ve 25'e göre: Öğrencilerin görsel sanatlar dersi içeriğine ilişkin görüşleri, yaşadıkları sosyoekonomik çevreyle ilişkili olarak farklılık göstermektedir. Alt sosyoekonomik gruptaki öğrenciler, dersin günlük yaşamlarına çeşitli şekillerde katkı sağladığını belirtmişlerdir. Özellikle “hayal gücünün gelişmesi”, “daha iyi çizim yapma”, “estetik zevk kazanma”, “duyguları ifade etme” ve “el becerisinin gelişmesi” gibi bireysel gelişimi destekleyici kazanımlar ön plana çıkmaktadır. Bu öğrenciler arasında “işe yaramadığı” görüşü dile getirilse de, olumlu görüşlerin sayıca daha fazla olması, alt sosyoekonomik gruptaki öğrencilerin görsel sanatlar dersinin içeriğini daha işlevsel gördüklerini düşündürmektedir.

Orta gelir grubundaki öğrenciler ise ağırlıklı olarak dersin günlük yaşamlarına katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir. “İşe yaramıyor” ifadesi en çok bu grupta dile getirilmiştir. Bununla birlikte “daha iyi çizim yapma”, “boş zaman değerlendirme”, “farklı bakış açısı kazanma”, “oran-orantı bilgisi”, “multidisipliner bakış açısı” ve “hayal gücünün gelişmesi” gibi çeşitli kazanımlardan da söz edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin bazı bireysel kazanımlar elde ettiğini kabul etmekle birlikte, dersin genel olarak yaşamla ilişkilendirilmesinde zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Görsel sanatlar dersinin yalnızca sanatsal beceriyle sınırlı görüldüğü ve içerdiği disiplinler arası ya da kültürel boyutların öğrenciler tarafından yeterince içselleştirilmediği düşünülebilir.

Üst gelir grubundaki öğrencilerde ise dersin işlevselliğine yönelik algı oldukça düşüktür. Katılımcıların büyük çoğunluğu, görsel sanatlar dersinin günlük yaşamlarında işe yaramadığını belirtmişlerdir. Sınırlı sayıda öğrenci, dersin yaratıcılık ve yetenek gelişimine katkı sunduğunu, çizim becerilerini artırdığını ya da genel kültüre katkı sağladığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin, dersin içeriğini pratik yaşamla ilişkilendirme konusunda daha eleştirel ve mesafeli bir tutum benimsediklerini göstermektedir. Bu durum, bu gruptaki öğrencilerin sanatı daha çok estetik veya kültürel bir alan olarak değerlendirdiklerini, ancak dersin içerik yapısının onların bireysel ilgilerine veya yaşam pratiklerine hitap etmediğini düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler, görsel sanatlar dersini daha çok bireysel gelişim, ifade becerisi ve estetik algı yönünden anlamlı bulurken; orta ve üst gruplarda bu anlamlandırma daha sınırlı ve işlevsellikten uzak bir çerçevede şekillenmektedir. Bu farklılıklar, görsel sanatlar dersinin içeriğinin öğrencilerin yaşam pratikleriyle ne derece ilişkilendirilebildiğinin sosyoekonomik çevreye bağlı olarak değişebildiğini göstermektedir.

4.2.3. Alt, Orta, Üst Gelir Grubundaki Yönetici ve Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Öğelerinden “Öğrenme- Öğretme Durumu” Boyutuna İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt, orta, üst gelir grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersi öğretim programının “öğrenme- öğretme durumu” boyutuna ilişkin verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

“Öğrenme- öğretme durumu” boyutunun doğrudan dersin planlanması, uygulanması ve yöntem- teknikleriyle ilgili olduğundan dolayı öğrenci bu grupta yer almamaktadır.

Yöneticilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Okulunuzdaki görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde, hangi yöntem ve teknikler kullanılıyor?

Tablo 26

Yöneticilerin “Öğrenme-Öğretme Durumu” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Katılımcılar			f
		Alt	Orta	Üst	
Öğrenme- Öğretme durumu	Alanım dışında, hiçbir bilgim yok	Yön3- A	Yön1-Or, Yön2-Or, Yön3-Or	Yön1-Ü, Yön2-Ü, Yön3-Ü	7
	Perspektif, boya çeşitleri		Yön3-Or	Yön1-Ü	2
	Gösterip yaptırma	Yön1- A			1

Tablo 26’ya göre, katılımcıların büyük çoğunluğu sosyoekonomik düzey fark etmeksizin (n=7), görsel sanatlar dersinde hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığını bilmediğini açıkça belirtmiştir. Bu durum yöneticilerin görsel sanatlar dersine yönelik farkındalıklarının düşük olduğunu göstermektedir. Bu bilgiye göre sırasıyla Yön3-A, Yön1-Or ve Yön2-Ü’nün görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Bu konuda herhangi bir yorum yapamayacağım çünkü alanım değil. Ama bilmiyorum bunu görsel sanatlar hocamız daha iyi bilir.” (Yön3- A)

“Yetenek dersi öğretmenleriyle aram hep kötü olmuştur. Çok kuralcı ve katılar. Derste ne teknikle işledikleri dikkatimi çekmiyor.” (Yön1-Or)

“Dediğim gibi benim bu okuldaki görev sürem içerisinde kadrolu bir öğretmenimiz olmadı. Ve derslerimiz boş geçti. Bu nedenle ne tür kazanımlar elde edilmeye çalışılıyor net bir bilgim yok işin aslı.” (Yön2-Ü)

Sadece bir yönetici (Yön1-A) “gösterip yaptırma” tekniğinden bahsetmiştir. Bu teknik, öğretmen merkezli klasik uygulama yöntemlerinden biridir.

Yön1- A’nın cevabı ise şu yöndedir:

“Öğretmenimiz bu sene başladı, yeni bir öğretmen, çok hevesli bir öğretmen. Genelde hocamız önce kendi çiziyor, kendi çizdikten sonra öğrenciye nasıl çizileceği konusunda yardımcı olduğuna ben bizzat şahit oldum. Öğrencinin resmi varken kendi resmi de vardı sergide, kendi resmini de koyuyor. Çok aktif ve önü açık bir öğretmen.”

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktasınız?

Tablo 27

Öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Durumu” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Alt	Katılımcılar	f
		Alt	Orta	Üst
Öğrenme-öğretme durumları	Çeşitli teknikler	Öğrt1-A, Öğrt2-A, Öğrt3-A	Öğrt1-Or, Öğrt2-Or, Öğrt3-Or	Öğrt1-Ü, Öğrt2-Ü, Öğrt3-Ü
	Teknoloji kullanımı	Öğrt1-A, Öğrt3-A	Öğrt1-Or, Öğrt2-Or, Öğrt3-Or	
	Uygulamalı öğrenme	Öğrt1-A, Öğrt3-A	Öğrt3-Or	Öğrt1-Ü
	Kritik düşünme ve yaratıcılık		Öğrt1-Or, Öğrt3-Or	Öğrt1-Ü
	Ekonomik koşullar	Öğrt1-A		Öğrt2-Ü
	Serbest teknik		Öğrt3-Or	

Tablo 27’ye göre öğretmenlerin hepsi ‘çeşitli teknik’ kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç öğretmenlerin derste tek bir tekniğe bağlı kalmadığını farklı tekniklerle zenginleştirilmiş bir öğretim süreci yürüttüklerini göstermektedir.

Öğrt1-A’ya göre:

“Genelde uygulamaya yönelik bir ders olduğu için biliyorsunuz, bunun haricinde ben gösterip yaptırma tekniğini kullanıyorum, kendim gösteriyorum sonrasında mümkün oldukça çocukların katılımını sağlamaya çalışıyorum, çocuklara bir şeyler yaptırmaya çalışıyorum. Tabi genel olarak en başta bilgi vermem gerekiyor şöyle yapacaksın vs. ders saatimiz de az olduğu için mümkün olduğunca kısa tutup bir an önce uygulamaya geçmemiz gerekiyor. İnternetin, akıllı tahtanın bize çok faydası oluyor o açıdan çünkü teknikleri burada hazırlamam, göstermem çok zaman alacağından direkt hazır olarak internetten gösteriyorum.”

Öğrt2-Ü’nün görüşü ekteki gibidir:

“Elimden geldiğince müfredatın da belirttiği bütün teknikleri kullanmaya çalışıyorum. Kuru boya, sulu boya, keçeli kalem, kara kalem... yağlı boya vs kullanmıyoruz. Burası biraz daha diğer yerlere göre ekonomik seviyeleri kötü çok az kişi var. Genelde malzeme alabiliyorlar. Bir de geçmişten gelen bizim bir depomuz var, malzememiz var... oradan da yararlandırıyoruz çocukları, malzeme adına bir sıkıntı yaşamıyoruz.”

4.2.4. Alt, Orta, Üst Gelir Grubundaki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının “Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında alt, orta, üst gelir grubundaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersi öğretim programının “değerlendirme durumu” boyutuna ilişkin verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Yöneticilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Okulunuzda, görsel sanatlar dersinde ne tür değerlendirme yöntemleri kullanılıyor?

Tablo 28

Yöneticilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Katılımcılar			f
		Alt	Orta	Üst	
Değerlendirme	Notla değerlendirme	Yön1- A, Yön2- A, Yön3- A	Yön1-Or, Yön2-Or Yön3-Or	Yön1-Ü Yön3-Ü	8
	Temizlik-düzen- vaktinde teslim	Yön2- A	Yön1-Or Yön2-Or	Yön2-Ü	4
	Sözel değerlendirme	Yön1- A			1
	Sergi	Yön1- A			1
	Malzeme		Yön1-Or		1
	Yarışmalar			Yön1-Ü	1
	Ürün dosyası			Yön1-Ü	1

Tablo 28’e göre tüm gelir düzeyindeki yöneticiler, notla değerlendirme yönteminin uygulandığını belirtmiştir. Bu durum görsel sanatlar gibi öznel değerlendirme gerektiren bir derste bile not odaklı bir yaklaşımın hâkim olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşımla birlikte standart ölçme değerlendirme kültürünün görsel sanatlar dersine de yansıdığı görülmektedir.

Yön1-A görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Değerlendirme yöntemleri genelde notla değerlendiriliyor. Hocamıza söylüyorum ben en iyi yapana yüksek ver hocam diyorum. Bir not ölçeğimiz var, onun yanı sıra sergide, sergimiz açıldığında sözel de olsa bir değerlendirmede bulunuyoruz. Sözel değerlendirme çocuğu daha mutlu ediyor. Çok güzel çizmişsin, bu resmi bana verir misin dedim geçen seneydi sonra ben unuttum onu, çocuk getirdi resmini hocam siz istemiştiniz dedi ben unutmuştum aslında. Porselen tabağın üzerine boyalarla resim çizdiler, mavi bir gökyüzü resmiydi onu çok beğenmiştim ben, odama masamın üzerine koydum.”

Yön2-Or’un görüşlerine göre:

“Puanlama. Öğretmen arkadaşlar genellikle bu resim dersinde de olsa bu uygulama derslerde de olsa müzik veya teknoloji tasarım derslerini ürün dosyalarına bakıyorlar. Resimlerine bakıyorlar kontrol ediyorlar. Verdiği etkinliklerde eksiği olan getirmemiş, hiçbir ödevini yapmamış bana hiçbir şey göstermemiş diyor katılım sağlamıyor diyor, malzeme getirmiyor diyor. Bu malzeme getirmemesi, ürünlerini öğretmene göstermemesi onlar için eksi puan oluyor. Ve biraz daha düşük alıyorlar.”

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersinde hangi değerlendirme yöntemini kullanıyorsunuz?

Tablo 29

Öğretmenlerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar

Kategori	Kodlar	Katılımcılar			f
		Alt	Orta	Üst	
Değerlendirme	Ürün dosyası değerlendirme	Öğrt1-A, Öğrt2-A	Öğrt3-Or	Öğrt1-Ü, Öğrt2-Ü, Öğrt3-Ü	6
	Performans değerlendirme	Öğrt1-A, Öğrt2-A,	Öğrt3-Or	Öğrt1-Ü, Öğrt3-Ü	5
	Malzeme kontrolü	Öğrt1-A, Öğrt3-A	Öğrt1-Or, Öğrt3-Or	Öğrt1-Ü	5
	Diğer (yarışma, çaba ve emek gösterme, devamsızlık vs.)	Öğrt1-A, Öğrt3-A	Öğrt2-Or, Öğrt3-Or	Öğrt2-Ü	5
	Yaratıcılık ve teknik bilgi			Öğrt3-Ü	1

Öğrencilerin verdikleri yanıtlara şu soru kapsamında ulaşılmıştır:

Görsel sanatlar dersinde yaptığınız çalışmalar; öğretmeniniz tarafından nasıl değerlendiriliyor?

Tablo 30

Öğrencilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Alt Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (alt)
Değerlendirme	Öğretmen beğeniyor/ seviyor	23	Ö1-A, Ö7-A, Ö19-A, Ö20-A, Ö21-A, Ö22-A, Ö25-A, Ö26-A, Ö27-A, Ö28-A, Ö29-A, Ö30-A, Ö31-A, Ö35-A, Ö36-A, Ö42-A, Ö43-A, Ö45-A, Ö47-A, Ö48-A, Ö49-A, Ö51-A, Ö55-A
	Hataları gösteriyor / düzeltme	16	Ö5-A, Ö10-A, Ö12-A, Ö13-A, Ö16-A, Ö17-A, Ö23-A, Ö30-A, Ö32-A, Ö33-A, Ö37-A, Ö38-A, Ö39-A, Ö40-A, Ö42-A, Ö43-A
	Puan/not	11	Ö3-A, Ö4-A, Ö6-A, Ö9-A, Ö11-A, Ö13-A, Ö16-A, Ö18-A, Ö24-A, Ö33-A, Ö41-A
	Diğer	7	Ö2-A, Ö34-A, Ö46-A, Ö50-A, Ö52-A, Ö53-A, Ö54-A
	Sergilenme /panoya asılma	4	Ö8-A, Ö14-A, Ö15-A, Ö44-A

Tablo 31

Öğrencilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Orta Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (orta)
Değerlendirme	Olumlu değerlendirme	49	Ö1-Or, Ö5-Or, Ö7-Or, Ö9-Or, Ö10-Or, Ö11-Or, Ö12-Or, Ö13-Or, Ö14-Or, Ö18-Or, Ö19-Or, Ö20-Or, Ö21-Or, Ö23-Or, Ö25-Or, Ö29-Or, Ö30-Or, Ö31-Or, Ö35-Or, Ö37-Or, Ö40-Or, Ö41-Or, Ö44-Or, Ö46-Or, Ö47-Or, Ö48-Or, Ö49-Or, Ö50-Or, Ö51-Or, Ö53-Or, Ö55-Or, Ö56-Or, Ö59-Or, Ö61-Or, Ö62-Or, Ö64-Or, Ö65-Or, Ö66-Or, Ö67-Or, Ö70-Or, Ö72-Or, Ö73-Or, Ö74-Or, Ö75-Or, Ö76-Or, Ö77-Or, Ö80-Or, Ö81-Or, Ö82-Or
	Puanlama	16	Ö3-Or, Ö4-Or, Ö5-Or, Ö9-Or, Ö12-Or, Ö14-Or, Ö19-Or, Ö25-Or, Ö26-Or, Ö29-Or, Ö40-Or, Ö45-Or, Ö60-Or, Ö65-Or, Ö71-Or, Ö72-Or
	Düzeltilme önerisi	14	Ö8-Or, Ö15-Or, Ö16-Or, Ö17-Or, Ö22-Or, Ö24-Or, Ö33-Or, Ö34-Or, Ö38-Or, Ö39-Or, Ö45-Or, Ö48-Or, Ö52-Or, Ö78-Or
	Olumsuz değerlendirme	8	Ö6-Or, Ö16-Or, Ö24-Or, Ö26-Or, Ö33-Or, Ö37-Or, Ö46-Or, Ö54-Or

Tablo 32

Öğrencilerin “Değerlendirme” Kapsamında Verdiği Yanıtlar (Üst Gelir Grubu)

Kategori	Kodlar	(n)	Katılımcılar (üst)
Değerlendirme	Olumlu eleştiri	18	Ö9-Ü, Ö10-Ü, Ö14-Ü, Ö15-Ü, Ö16-Ü, Ö17-Ü, Ö18-Ü, Ö19-Ü, Ö20-Ü, Ö21-Ü, Ö22-Ü, Ö23-Ü, Ö24-Ü, Ö25-Ü, Ö27-Ü, Ö29-Ü, Ö30-Ü, Ö31-Ü,
	Olumsuz eleştiri	13	Ö1-Ü, Ö2-Ü, Ö3-Ü, Ö4-Ü, Ö5-Ü, Ö6-Ü, Ö7-Ü, Ö8-Ü, Ö11-Ü, Ö13-Ü, Ö28-Ü, Ö33-Ü, Ö34-Ü,
	Düzeltilme önerisi	2	Ö26-Ü, Ö35-Ü

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Ankara ili özelinde alt, orta ve üst gelir gruplarındaki okul yöneticileri, görsel sanatlar öğretmenleri ve ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini sosyoekonomik değişkenler bağlamında incelemiştir. Araştırmanın bulguları, görsel sanatlar dersinin eğitim sistemindeki yerine ve sosyoekonomik faktörlerin bu dersin algılanışı üzerindeki etkisine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

5.1. Alt Gelir Grubu

Alt gelir grubundaki yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler, görsel sanatlar dersini genel olarak önemli ve değerli bulmakla birlikte, dersin uygulanmasında bazı zorluklarla karşı karşıya olduklarını belirtmişlerdir. Yöneticiler, dersin öğrencilerin davranışsal ve duygusal gelişimine katkı sağladığını, ancak ders süresinin yetersizliği ve öğretmenlerin yaklaşımlarındaki farklılıkların bu potansiyeli sınırladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ise dersin estetik zevk kazandırma, yaratıcılığı geliştirme ve öğrencilere yeni hobiler edindirme gibi faydalarını vurgulamış, ancak ders süresinin azlığı ve atölye imkânlarının yetersizliği gibi sorunlara dikkat çekmiştir. Öğrenciler ise dersi genellikle sevdiklerini, eğlenceli ve rahatlatıcı bulduklarını belirtmişlerdir. Ancak, malzeme temini gibi ekonomik engellerin bazı öğrenciler için dersi zorlaştırdığı görülmüştür. Bu bulgular, alt gelir grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersinden faydalanma potansiyelinin yüksek olduğunu, ancak ekonomik ve sistemsel kısıtlamaların bu potansiyeli sınırladığını göstermektedir.

5.2. Orta Gelir Grubu

Orta gelir grubundaki yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler, görsel sanatlar dersine ilişkin farklı deneyimlere sahiptir. Yöneticilerin bir kısmı dersi olumlu değerlendirirken, bazıları ise olumsuz anıları nedeniyle derse karşı daha eleştirel bir tutum sergilemiştir. Öğretmenler, dersin isim değişikliğiyle birlikte daha geniş bir kapsama sahip olduğunu, ancak ders süresinin yetersizliği ve sınav odaklı sistemin dersin önemini azalttığını belirtmiştir. Öğrenciler ise dersi genellikle sevdiklerini, eğlenceli ve öğretici bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak, bazı öğrenciler dersi sıkıcı bulduklarını, öğretmenlerin olumsuz tutumlarından şikâyet ettiklerini ve dersin gereksiz olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular, orta gelir grubundaki öğrencilerin derse karşı tutumlarının daha çeşitli olduğunu ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin dersin algılanışı üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

5.3. Üst Gelir Grubu

Üst gelir grubundaki yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler, görsel sanatlar dersine ilişkin genel olarak olumlu görüşler belirtmişlerdir. Yöneticiler, dersin öğrencilerin yeteneklerini keşfetme ve sanata ilgi uyandırma açısından önemli olduğunu vurgulamış, ancak ders süresinin yetersizliğine dikkat çekmiştir. Öğretmenler ise dersin değerli olduğunu, ancak sınav odaklı sistem nedeniyle önemsiz görüldüğünü belirtmiştir. Öğrenciler, dersi genellikle sevdiklerini, eğlenceli ve öğretici bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak, bazı öğrenciler öğretmenlerin olumsuz tutumlarından şikâyet etmiş ve dersi sıkıcı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular, üst gelir grubundaki öğrencilerin derse karşı tutumlarının genel olarak olumlu olduğunu, ancak öğretmenlerin yaklaşımlarının dersin algılanışı üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

5.4. Genel Değerlendirme

Araştırmanın genel bulguları, görsel sanatlar dersinin eğitim sisteminde önemli bir yere sahip olduğunu, ancak sosyoekonomik faktörlerin dersin algılanışı ve uygulanışı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Alt gelir grubundaki öğrenciler, ekonomik engeller nedeniyle dersin gerektirdiği malzemelere erişimde zorluk yaşarken, orta ve üst gelir grubundaki öğrenciler daha çok öğretmenlerin tutumları ve dersin içeriğiyle ilgili

sorunlar yaşamaktadır. Ayrıca, tüm gelir gruplarında ders süresinin yetersizliği ve sınav odaklı sistemin dersin önemini azalttığı yönünde ortak bir görüş bulunmaktadır.

Bu bulgular ışığında, görsel sanatlar dersinin eğitim sistemindeki yerini güçlendirmek için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Ders Süresinin Artırılması: Görsel sanatlar dersinin uygulamalı bir ders olması nedeniyle, ders süresinin artırılması ve haftalık ders saatlerinin ikiye çıkarılması önerilmektedir. Bu, öğrencilerin yaratıcılıklarını daha iyi ortaya koymalarına ve dersin etkisini artırmaya yardımcı olacaktır.
2. Malzeme Desteği Sağlanması: Özellikle alt gelir grubundaki öğrenciler için malzeme temini konusunda destekleyici politikalar geliştirilmelidir. Okullar, öğrencilere ücretsiz malzeme sağlayarak eğitimde fırsat eşitliğini destekleyebilir.
3. Öğretmen Eğitimlerinin Geliştirilmesi: Öğretmenlerin görsel sanatlar dersini daha etkili bir şekilde işleyebilmeleri için hizmet içi eğitimler düzenlenmeli ve öğretmenlerin motivasyonları artırılmalıdır. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilere karşı daha teşvik edici bir tutum sergilemeleri sağlanmalıdır.
4. Sınav Odaklı Sistemin Gözden Geçirilmesi: Sınav odaklı sistemin görsel sanatlar gibi derslerin önemini azalttığı düşünülmektedir. Bu nedenle, eğitim sisteminde sanat derslerine daha fazla değer verilmesi ve bu derslerin öğrencilerin genel başarısına katkı sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması önerilmektedir.
5. Atölye ve Fiziki İmkânların İyileştirilmesi: Özellikle alt ve orta gelir grubundaki okullarda görsel sanatlar dersi için uygun atölye ve fiziki imkânların sağlanması, dersin etkinliğini artıracaktır. Bu, öğrencilerin yaratıcılıklarını daha iyi ortaya koymalarına olanak tanıyacaktır.

Sonuç olarak, görsel sanatlar dersi, öğrencilerin yaratıcılıklarını, estetik algılarını ve duygusal gelişimlerini destekleyen önemli bir eğitim aracıdır. Ancak, sosyoekonomik faktörler ve sistemsel kısıtlamalar, bu dersin potansiyelini tam olarak gerçekleştirmesini engellemektedir. Bu nedenle, eğitim politikalarının bu dersin önemini göz önünde bulundurarak yeniden yapılandırılması ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Görsel sanatlar dersi, eğitim sisteminde hak ettiği yeri bulabilmesi için hem sistemsel hem de pedagojik dönüşümlere ihtiyaç duymaktadır. Sanat eğitimi, yalnızca teknik becerilerin kazandırıldığı bir alan olmanın ötesinde, bireylerde estetik bilincin gelişimini, yaratıcı düşünme becerilerinin artırılmasını ve özgüvenin güçlendirilmesini sağlayan

kapsamlı bir disiplindir. Bu nedenle, eğitim-öğretim sürecinde yer alan tüm paydaşlar tarafından sanat eğitiminin bu çok boyutlu katkıları kabul edilmeli ve eğitim sisteminde hak ettiği değeri görmelidir.



KAYNAKLAR

- Aksoy, Ş., & Gürbüz, M. (2022). Türkiye ve İngiltere’de ortaöğretim görsel sanatlar öğretiminin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 260-275.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51(1), 395-407.
- Aslan, S., & Gökdemir, M. A. (2018). A study on students’ attitude towards visual arts classes according to different variables. *SDU International Journal of Educational Studies*, 5(2), 53-63.
- Baş, T., & Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri Nvivo ile nitel veri analizi, örnekleme, analiz, yorum* (2. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Başbuğ, F., & Başbuğ, Z. (2016). Görsel sanatlar eğitimi üzerine notlar. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(18), 74-98.
- Batur, M. (2010). *İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersi öğretim programının kazanımlar öğesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Bauman, Z. (2012). *Eğitim üzerine* (2. Baskı, A. E. Pilgir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3. Baskı). Ankara: Siyasal.
- Çobanoğlu, R., & Yıldırım, A. (2021). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları: Cumhuriyet’in ilanından günümüze tarihsel bir analiz. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 810-830.

- Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya* (21. baskı). Ankara: Pegem.
- Dilmaç, O., & Topuz, B. (2017). Erken çocukluk döneminde değerlerin öğretilmesinde sanat eğitiminin rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 63, 39-49.
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve sosyoloji* (P. Ergenekon, Çev.). İstanbul: Pinhan.
- Fischer, E. (2005). *Sanatın gerekliliği* (10. Baskı, C. Çapan, Çev.). İstanbul: Payel.
- Güneş, A. (2016). Ortaokullardaki görsel sanatlar dersinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(2/1), 1-10.
- Güven, S. (1991). *Aile yaşam dönemlerinin ve özelliklerinin ev idaresi ilkeleri yönünden incelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hellmich, S. N. (2015). What is socioeconomics? An overview of theories, methods, and themes in the field. *Forum for Social Economics*, 46(1), 1-23.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim görmek, öğrenmek, yaratmak* (2. Baskı). Ankara: Pegem.
- Kocabatmaz, H. (2011). *Teknoloji ve tasarım öğretim programının değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kumar, R. (2014). *Research methodology a step by step guide for beginners* (4th Ed). London: Sage.
- Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskı). Ankara: Nobel.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09163758_GYrsel_Sanatlar.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018a). *Görsel sanatlar öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326-GORSEL%20SANATLAR.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018b). *Millî Eğitim Bakanlığı eğitim kurumlarına yönetici görevlendirme yönetmeliği*.
https://ulas.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/26161542_EYitim_Kurumu_Yneticilerinin_GYrevlendirilmelerine_YliYkin_YYnetmelik_TaslaY.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi: Resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz.
- Özsoy, V. (2008). *Resim-iş eğitimi özel öğretim yöntemleri (görsel sanatlar öğretimi)*. Ankara: Pegem.
- Saldana J. (2016). *The coding manuel for qualitative researchers* (3rd Ed.). London: Sage.
- Schreier, M. (2012). *Qualitive content analysis in practice*. London: Sage.
- Tanyolaç, B. (2008). *Çağdaş sanat eğitimi üzerine model araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Tunalı, İ. (1998). *Estetik* (5. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Ulus, H. (2019). Türkiye'de görsel sanatlar dersi ve görsel sanatlar öğretmeni yetiştirme üzerine. *International Journal of Innovative Approaches in Education*, 3(3), 55-69.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, G., & Koç, B. (2020). Gelir gruplarına göre tüketici davranışları: Alt, orta ve üst gelir grupları üzerine bir inceleme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(1), 1-20.

EKLER



Ek 1. Öğrenci Soru Formu

ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN SOSYOEKONOMİK DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ

Sevgili Öğrenciler,

Size sunulan bu sorular Görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerinizi öğrenme amacı taşımaktadır. Uygulamanın içinde bulunan sizlerin; görüş ve önerileriniz bu araştırmanın sonuçları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sizlerden istenen aşağıda yer alan soruları dikkatli bir şekilde okuyup yanıtlamanızdır.

Bu araştırmada elde edilecek bulguların geçerliliği ve güvenilirliği sizlerin soruları yanıtlamanızdaki içtenliğinize bağlıdır. Soru kâğıdı üzerine adınızı yazmanız gerekmemektedir. Vereceğiniz bilgiler yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. Lütfen sorulardan hiçbirini yanıtsız bırakmayınız.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

ELÇİN ESEN USTA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ

RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

Sorular

1. Görsel sanatlar dersine ilişkin genel olarak görüşleriniz nelerdir?
2. Görsel sanatlar dersinde ne tür etkinlikler/çalışmalar yapıyorsunuz?
3. Görsel sanatlar dersinde yaptığınız çalışmalar, günlük yaşamınızda ne şekilde işe yarıyor?
4. Görsel sanatlar dersinde yaptığınız çalışmalar; öğretmeniniz tarafından nasıl değerlendiriliyor?

Ek 2. Öğretmen Görüşme Formu

ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN SOSYOEKONOMİK DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ

Değerli Görsel Sanatlar Öğretmeni,

Size sunulan bu sorular Görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerinizi öğrenme amacı taşımaktadır. Uygulamanın içinde bulunan sizlerin; görüş ve önerileriniz bu araştırmanın sonuçları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sizlerden istenen aşağıda yer alan soruları dikkatli bir şekilde okuyup yanıtlamanızdır.

Bu araştırmada elde edilecek bulguların geçerliliği ve güvenilirliği sizlerin soruları yanıtlamanızdaki içtenliğinize bağlıdır. Vereceğiniz bilgiler yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. Lütfen sorulardan hiçbirini yanıtsız bırakmayınız.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

ELÇİN ESEN USTA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ

RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

- ☐ a. Kadın
- ☐ b. Erkek

2. Yaşınız:

- ☐ a. 20-25
- ☐ b. 26-30
- ☐ c. 31-35
- ☐ d. 36-40
- ☐ e. 40 ve üstü

3. Eğitim durumunuz:

- ☐ a. Eğitim Enstitüsü
- ☐ b. Eğitim Önlisans/ İki Yıllık Eğitim Yüksekokulu
- ☐ c. Lisans Tamamlama Programı
- ☐ d. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı
- ☐ e. Dört Yıllık Yüksekokul-Fakülte
- ☐ f. Diğer (Lütfen Belirtiniz):.....

4. Mesleki deneyiminiz:

- ☐ a. 1-5 yıl
- ☐ b. 6-10 yıl
- ☐ c. 11-15 yıl
- ☐ d. 16-20 yıl
- ☐ e. 21 ve üzeri

Sorular

1. Görsel sanatlar dersine ilişkin genel olarak görüşleriniz nelerdir?
2. Görsel sanatlar dersi öğretim programının amaçlarına yönelik ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
3. Görsel sanatlar dersi programının öğrenme alanı kapsamında ne düşünüyorsunuz?
4. Görsel sanatlar dersinin içeriği öğrencinin günlük yaşamına ve dünya görüşüne ne gibi etkiler sağlamaktadır?
5. Görsel sanatlar dersi öğretme-öğrenme sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktasınız?
6. Görsel sanatlar dersinde hangi değerlendirme yöntemini kullanıyorsunuz?

Ek 3. Yönetici Görüşme Formu

ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN SOSYOEKONOMİK DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ

Değerli Okul Yöneticisi,

Size sunulan bu sorular Görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerinizi öğrenme amacı taşımaktadır. Uygulamanın içinde bulunan sizlerin; görüş ve önerileriniz bu araştırmanın sonuçları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sizlerden istenen aşağıda yer alan soruları dikkatli bir şekilde okuyup yanıtlamanızdır.

Bu araştırmada elde edilecek bulguların geçerliliği ve güvenilirliği sizlerin soruları yanıtlamanızdaki içtenliğinize bağlıdır. Vereceğiniz bilgiler yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. Lütfen sorulardan hiçbirini yanıtsız bırakmayınız.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

ELÇİN ESEN USTA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ

RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

- ☐ a. Kadın
- ☐ b. Erkek

2. Yaşınız:

- ☐ a. 20-25
- ☐ b. 26-30
- ☐ c. 31-35
- ☐ d. 36-40
- ☐ e. 40 ve üstü

3. Unvanınız:

- ☐ a. Okul Müdürü
- ☐ b. Müdür Baş Yardımcısı
- ☐ c. Müdür Yardımcısı

4. Eğitim durumunuz:

- ☐ a. Eğitim Enstitüsü
- ☐ b. Eğitim Önlisans/ İki Yıllık Eğitim Yüksekokulu
- ☐ c. Lisans Tamamlama Programı
- ☐ d. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı
- ☐ e. Dört Yıllık Yüksekokul-Fakülte
- ☐ f. Diğer (Lütfen Belirtiniz):.....

5. Branşınız:

6. Mesleki deneyiminiz:.....

7. Kaç yıldır yöneticilik yapmaktasınız?.....

Sorular

1. Görsel sanatlar dersine ilişkin genel olarak görüşleriniz nelerdir?
2. Okulunuzda görsel sanatlar dersinin genel amacı doğrultusunda ne tür etkinlikler yapılıyor?
3. Görsel sanatlar dersinin içeriği öğrencinin günlük yaşamına ve dünya görüşüne ne gibi etkiler sağlamaktadır?
4. Okulunuzdaki görsel sanatlar dersi öğretme-öğrenme sürecinde, hangi yöntem ve teknikler kullanılıyor?
5. Okulunuzda, görsel sanatlar dersinde ne tür değerlendirme yöntemleri kullanılıyor?

Ek 4. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.12.2023-E.825632



T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu



Sayı : E-77082166-302.08.01-825632
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

19.12.2023

Dağıtım Yerlerine

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Elçin ESEN USTA'nın, Doç. Dr. Murat ASLAN'ın** danışmanlığında yürüttüğü **"Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi"** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **21.11.2023** tarih ve **20** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2023 - 1499

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Doç. Dr. Murat ASLAN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.12.2023-E.825632 GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 21.11.2023		TOPLANTI SAYISI : 20	
ADI – SOYADI		İMZA	
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA BAŞKAN			
Prof. Dr. Zehra GÖÇMEN BAYKARA BAŞKAN YRD.			
Prof. Dr. C. Haluk BODUR			
Prof. Dr. Seçil ÖZKAN			
Prof. Dr. Cevriye TEMEL GENCER			
Prof. Dr. İlkay ULUTAŞ			
Prof. Dr. Kemalettin DENİZ			
Prof. Dr. Makbule GEZMEN KARADAĞ			
Prof. Dr. İlyas OKUR			
Prof. Dr. Nihan KAFA			
Doç. Dr. Melek Gülşah ŞAHİN			
Doç. Dr. Gökhan DELİCEOĞLU			
Doç. Dr. Elvan İNCE AKA			

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.



GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...